

Det juridiske fakultet

Valg av eierform

Hvilke hensyn bør tas?

—
Lisbeth Korneliussen

Liten masteroppgave i rettsvitenskap

Våren 2015

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	6
1.1	Oppgavens tema	6
1.2	Avgrensing.....	6
2	Utviklingen den senere tid	8
2.1	Endringer i regelverk som kan bidra til å forklare utviklingen	10
2.1.1	Lov om samvirkeforetak.....	10
2.1.2	100 prosent foreldrepenger til selvstendig næringsdrivende	11
2.1.3	Fremveksten og tilbakegangen i antall NUF	12
2.1.4	Forenklinger i aksjelovgivningen.....	13
2.1.5	Skattefri omdanning fra NUF til AS	14
3	Antall eiere/deltakere/medlemmer.....	15
4	Formål med virksomheten.....	16
5	Ansvar, risiko og styring	17
6	Stiftelse/etablering og registrering	18
6.1	Etablering og registrering av enkeltpersonforetak	18
6.2	Stiftelse og registrering av aksjeselskap	19
6.3	Stiftelse og registrering av ansvarlig selskap.....	20
6.4	Stiftelse og registrering av samvirkeforetak.....	20
6.5	Stiftelse og registrering av norskregistrert utenlandsk foretak.....	21
6.5.1	Oversikt – stiftelse og registrering av de ulike selskapsformene.....	22
7	Utskifting av eiere/deltakere/medlemmer	23
7.1	Utskifting av innehaver i et enkeltpersonforetak.....	23
7.2	Utskifting av deltakere i ansvarlig selskap	23
7.3	Utskifting av aksjonær i aksjeselskap	24
7.4	Utskifting av aksjonærer i norskregistrert utenlandsk foretak.....	24
7.5	Utskifting av medlemmer i samvirkeforetak	24
7.6	Oversikt – inntreden og uttreden	24
8	Ansvar etter uttreden/avvikling.....	25
8.1	Ansvar etter uttreden fra AS/NUF/SA.....	25
8.2	Ansvar etter uttreden fra ENK/ANS/DA.....	25
8.3	Oversikt – ansvar etter uttreden.....	25
9	Innsendingsplikter	26
9.1	Innsendingsplikter for enkeltpersonforetak.....	26
9.2	Innsendingsplikter for ansvarlig selskap	26
9.3	Innsendingsplikter for aksjeselskap.....	26
9.4	Innsendingsplikter for NUF	26

9.5	Innsendingsplikter for SA.....	27
10	Regnskap og revisjon.....	28
10.1	Bokføringsplikt.....	28
10.2	Regnskapsplikt	28
10.3	Revisjonsplikt.....	29
10.4	Regnskaps- og revisjonsplikt for enkeltpersonforetak.....	30
10.5	Regnskaps- og revisjonsplikt for aksjeselskap.....	30
10.6	Regnskaps- og revisjonsplikt for ansvarlige selskap	31
10.7	Regnskaps- og revisjonsplikt for NUF	32
10.8	Regnskaps- og revisjonsplikt for samvirkeforetak.....	32
10.8.1	Oversikt bokførings-, regnskaps- og revisjonsplikt.....	33
11	Arbeidsgiveravgift og trygdeavgift	34
12	Skattefri omdanning av virksomhet	35
12.1	Skattefri omdanning av ENK, ANS/DA, NUF og SA.....	35
12.2	Omdanning fra AS til ASA og fra ASA til AS	36
12.3	Omdanning fra ANS til DA og fra DA til ANS	37
12.3.1	Oversikt – muligheter for endring av organisasjonsform og skattefri omdanning.....	37
13	Avvikling.....	38
13.1	Avvikling av enkeltpersonforetak.....	38
13.2	Avvikling av aksjeselskap	38
13.3	Avvikling av ansvarlig selskap.....	39
13.4	Avvikling av NUF.....	40
13.5	Avvikling av samvirkeforetak.....	40
14	Sosiale rettigheter.....	42
14.1	Arbeidstaker eller næringsdrivende.....	42
14.1.1	Grensedragningen mellom arbeidstaker og næringsdrivende	42
14.1.2	Gjennomskjæring	44
14.1.3	Solidaransvar og allmenngjorte tariffavtaler	45
14.2	Sykepengene.....	45
14.2.1	Sykepengene til arbeidstakere.....	45
14.2.2	Sykepengene til selvstendig næringsdrivende	46
14.2.3	Forsikring for tillegg til sykepengene til selvstendig næringsdrivende	47
14.2.4	Oversikt – sykepengene til selvstendig næringsdrivende/ansatte	48
14.2.5	Oversikt – sykepengene til selvstendig næringsdrivende med forsikring.....	48
14.3	Omsorgspenger ved barns og barnepassers sykdom.....	49
14.3.1	Omsorgspenger til arbeidstakere	49

14.3.2	Omsorgspenger til selvstendig næringsdrivende.....	49
14.4	Pleiepenger og opplæringspenger	50
14.4.1	Lovendring fra 1. januar 2015.....	50
14.4.2	Pleie- og opplæringspenger for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende	50
14.4.3	Oversikt – rett til pleiepenger for selvstendig næringsdrivende (ENK/ANS/DA) kontra ansatte i AS, NUF eller SA.....	51
14.5	Foreldrepenger.....	51
14.5.1	Foreldrepenger til arbeidstakere.....	52
14.5.2	Foreldrepenger til selvstendig næringsdrivende	52
14.5.3	Fortsatt bedre foreldrepengerrettigheter for arbeidstakere?.....	53
14.6	Dagpenger under permittering	53
14.6.1	Dagpenger til arbeidstakere under permittering	53
14.6.2	Dagpenger til selvstendig næringsdrivende under permittering	54
14.7	Dagpenger ved arbeidsløshet	54
14.7.1	Dagpenger til arbeidstakere	54
14.7.2	Størrelsen på dagpengene	55
14.7.3	Feriepenger av dagpenger	55
14.7.4	Dagpenger til selvstendig næringsdrivende ved arbeidsløshet.....	55
14.7.5	Sosialhjelp til selvstendig næringsdrivende ved arbeidsløshet.....	56
14.7.6	Dagpenger i forbindelse med etablering av egen virksomhet.....	56
14.8	Lønnsgarantiordningen	56
14.8.1	Oversikt – lønnsgarantiordningen.....	57
14.9	Yrkesskadedekning.....	58
14.9.1	Yrkesskadedekning for arbeidstakere	58
14.9.2	Yrkesskadedekning for selvstendig næringsdrivende	58
14.10	Yrkesskadeforsikring	59
14.10.1	Yrkesskadeforsikring for arbeidstakere	59
14.10.2	Yrkesskadeforsikring for selvstendig næringsdrivende	60
14.11	Uføretrygd	60
14.12	Pensjon	61
14.12.1	Opptjening av pensjon	61
14.12.2	Opptjening av pensjon etter gammel ordning.....	62
14.12.3	Opptjening av pensjon etter ny ordning	63
14.12.4	Pensjonsopptjening for arbeidstakere	64
14.12.5	Pensjonsopptjening for innehavere av enkeltpersonforetak	64
14.12.6	Pensjonsopptjening for deltakere i ansvarlig selskap (ANS/DA)	64

14.13	Frivillig pensjonsordning	65
14.14	Ikke-ansatte arbeidstakere/frilansere.....	66
14.14.1	Oversikt - sosiale rettigheter for arbeidstakere, frilansere/ikke-ansatte arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende.....	67
15	Vekting av hensyn.....	68
15.1	Livssituasjon.....	68
15.2	Biinntekt eller hovedinntekt.....	69
15.3	Kombinasjon av uttak av lønn og utbytte	69
15.4	Risiko.....	69
15.5	Omdømme	70
15.6	Realisme	71
15.7	Fase	73
15.7.1	Tidlig fase	73
15.7.2	Driftsfase og vekstfase.....	73
16	Sosiale rettigheter og arbeidslivskriminalitet.....	74
17	Fordeler og ulemper	76
18	Oppsummering	77
19	Litteratur og kilder	79

1 Innledning

1.1 Oppgavens tema

Tema for oppgaven er hvilke hensyn som bør tas ved valg av eierform når man skal drive næringsvirksomhet. For å vurdere hvilken eierform som vil være mest hensiktsmessig i det enkelte tilfelle, er kunnskap om likheter og ulikheter mellom de ulike eierformene avgjørende. Vesentlige ulikheter og likheter mellom eierformene blir derfor behandlet. Eierformens betydning for eiernes sosiale rettigheter blir særlig vektlagt.

Oppgaven behandler de seks mest utbredte eierformene/organisasjonsformene uavhengig av bransje.¹ Begrepene eierform, selskapsform og organisasjonsform blir benyttet om hverandre.

1.2 Avgrensing

Organisasjonsformene som behandles er aksjeselskap (AS), enkeltpersonforetak (ENK), ansvarlig selskap med solidarisk ansvar (ANS), ansvarlig selskap med delt ansvar (DA), norskregistrert utenlandsk foretak (NUF) og samvirkeforetak (SA). Ansvarlig selskap med solidarisk ansvar (ANS) og ansvarlig selskap med delt ansvar (DA) blir i hovedsak behandlet samlet, da disse selskapsformene har mange fellestrekk bortsett fra at ansvaret er solidarisk i ANS og delt i DA.

Det forutsettes at aktørene skal være aktive i næringsvirksomheten. Valg av eierform for aktører som skal drive med passiv kapitalplassering, faller dermed utenfor oppgaven. Oppgaven fokuserer på eierformene som er mest aktuelle for små virksomheter. Ved inngangen av 2015 var det 547 232 virksomheter i Norge. Blant disse hadde 61,6 % ingen ansatte, mens 21,9 % hadde 1 – 4 ansatte.² Det avgrenses derfor mot allmennaksjeselskap (ASA), som krever en aksjekapital på 1 mill., og som i hovedsak

---

¹ Ser her bort fra organisasjonsformene eierseksjonssameier og borettslag, som ikke er ment for næringsvirksomhet. Pressemelding fra Brønnøysundregistrene 7. januar 2015 <<http://www.brreg.no/presse/pressemeldinger/2015/01/foretaksreg14.html>> [Lesedato: 21. mars 2015].

² Virksomheter 1. januar 2015, Statistisk sentralbyrå (SSB) < <https://www.ssb.no/virksomheter-foretak-og-regnskap/statistikker/bedrifter/aar/2015> > [Lesedato: 21. mars 2015].

benyttes av selskap som er eller planlegger å bli børsnotert. Allmennaksjeselskap er likevel omtalt under punkt 12 om skattefri omdanning.

Oppgaven gir ingen uttømmende oversikt over hvilke hensyn som bør tas ved valg av eierform, men tar for seg en rekke faktorer som er relevante ved valg av eierform for personer som driver eller skal begynne å drive næringsvirksomhet.

Årsaken til at arbeidet avgrenses til å omhandle de ovennevnte eierformene/organisasjonsformene er at oppgaven ellers ville bli for omfattende, og at de øvrige organisasjonsformene forekommer i så vidt beskjedent antall. Det lave antallet av de øvrige organisasjonsformene utelukker likevel ikke at de kan være gode alternativer for utøvelse av næringsvirksomhet. Enkelte av organisasjonsformene er naturlige å utelate da de kun er aktuelle for særskilte aktiviteter hvis organisasjonsform er regulert gjennom egne særlover, eksempelvis studentsamskipnader og pensjonskasser.

Norskregistrert utenlandsk foretak (NUF) er ikke en egen juridisk enhet, men en norsk avdeling av et utenlandsk foretak. I praksis fremstår NUF likevel som en mulig organisasjonsform for virksomhet i Norge. Dette skjer gjerne ved at det opprettes et foretak uten virksomhet i en annen stat, typisk et aksjeselskap i et land som stiller tilnærmet ingen krav til aksjekapital. Deretter registreres en norsk avdeling. I det følgende forutsettes det at hovedselskapet er et utenlandsk aksjeselskap når NUF behandles. Det forutsettes også at det kun drives næringsvirksomhet i Norge. Ved beskrivelsen av reglene for NUF er det ofte reglene for hovedselskapet som omtales.

Enkeltpersonforetak er heller ikke en egen juridisk enhet, og reguleres i motsetning til aksjeselskap, samvirkeforetak og ansvarlige selskap ikke av en egen lov. Det regnes likevel som en organisasjonsform/eierform, og ved registrering av enkeltpersonforetak får selvstendig næringsdrivende tildelt et organisasjonsnummer som kan benyttes utad for virksomheten.

Oppgaven avgrenses ved at skattemessige ulikheter mellom de ulike eierformene ikke behandles. Hvilken eierform som er gunstigst skattemessig, avhenger blant annet av hvilken fase virksomheten er i, om det er mulig/ønskelig å bygge opp egenkapital, om

virksomheten går med overskudd eller underskudd, og om det planlegges salg eller omorganisering mv.³

2 Utviklingen den senere tid

Det totale antall foretak har økt betydelig i perioden 2001 til 2013.⁴ I 2001 var det totalt 246 948 foretak mens det i 2013 var 383 241 foretak.⁵ Dette innebærer en økning på 55 prosent i løpet av 12 år. Foretak i primærnæringene og offentlig administrasjon er ikke inkludert i tallene. I tillegg er foretak uten aktivitet utelatt.

Aksjeselskap og enkeltpersonforetak er de klart mest utbredte organisasjonsformene, og har sammen utgjort mellom 92 og 94 prosent av det totale antall foretak i perioden 2001 – 2013.

De øvrige 6 til 8 prosent består av ansvarlige selskap (ANS/DA), norske avdelinger av utenlandske foretak (NUF) og samvirkeforetak.

I tabellene som viser utviklingen i forekomsten av de ulike organisasjonsformene fra 2001 – 2013 er også selskap med begrenset ansvar (BA) medtatt. Dette skyldes at lov om samvirkeforetak ikke trådte i kraft før 1. januar 2008, se nærmere om dette nedenfor.⁶

---

³ Bråthen (2013), s. 301.

⁴ Tall fra før 2001 og etter 2013 er ikke tilgjengelige hos SSB i samme format/med samme variabler.

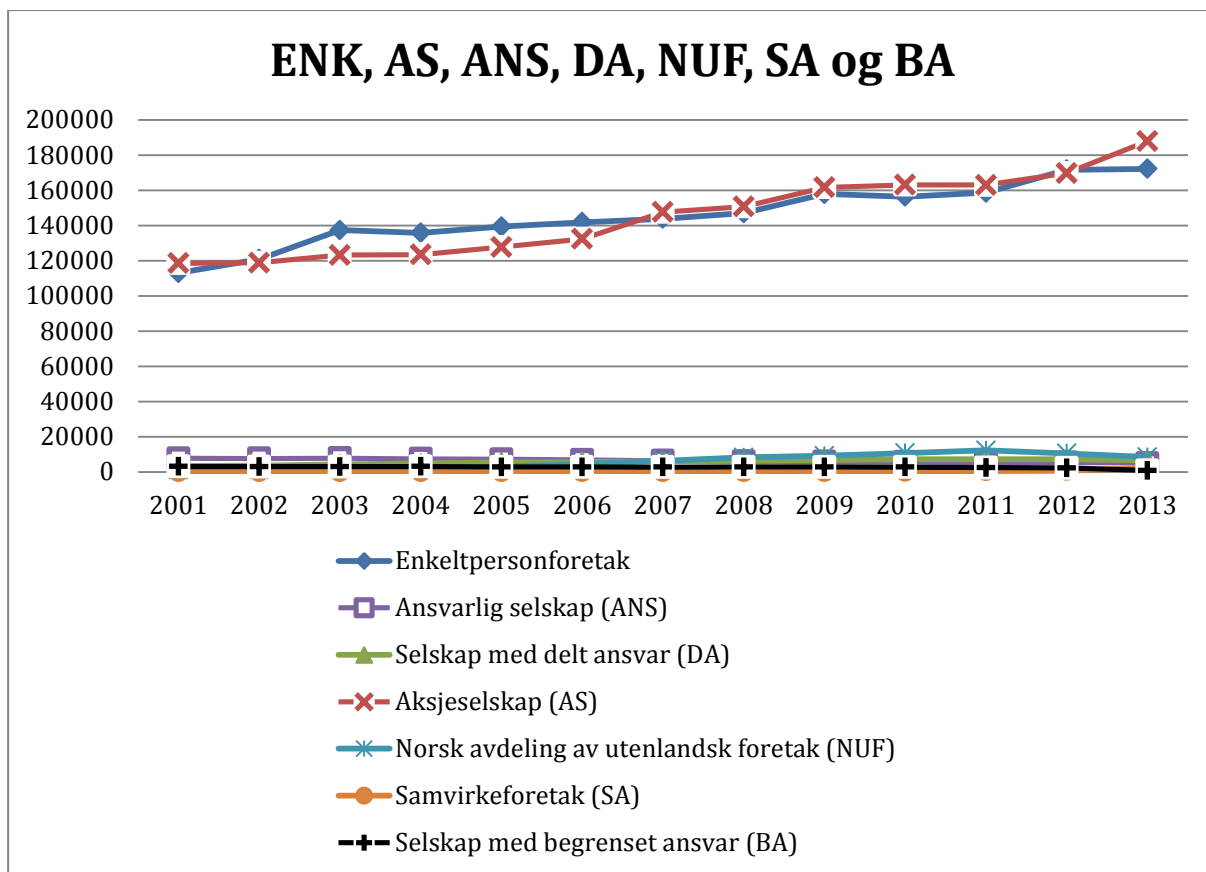
⁵ Jf. tabeller hos SSB: Tabell: 03204: Foretak unntatt offentlig forvaltning og primærnæringene, etter næring (SN94), organisasjonsform og antall ansatte (F).

<<https://www.ssb.no/statistikbanken/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=ForetakAns&KortNavnWeb=foretak&PLanguage=0&checked=true>> og Tabell: 07195: Foretak unntatt offentlig forvaltning og primærnæringene, etter næring (SN2007), organisasjonsform og antall ansatte (F).

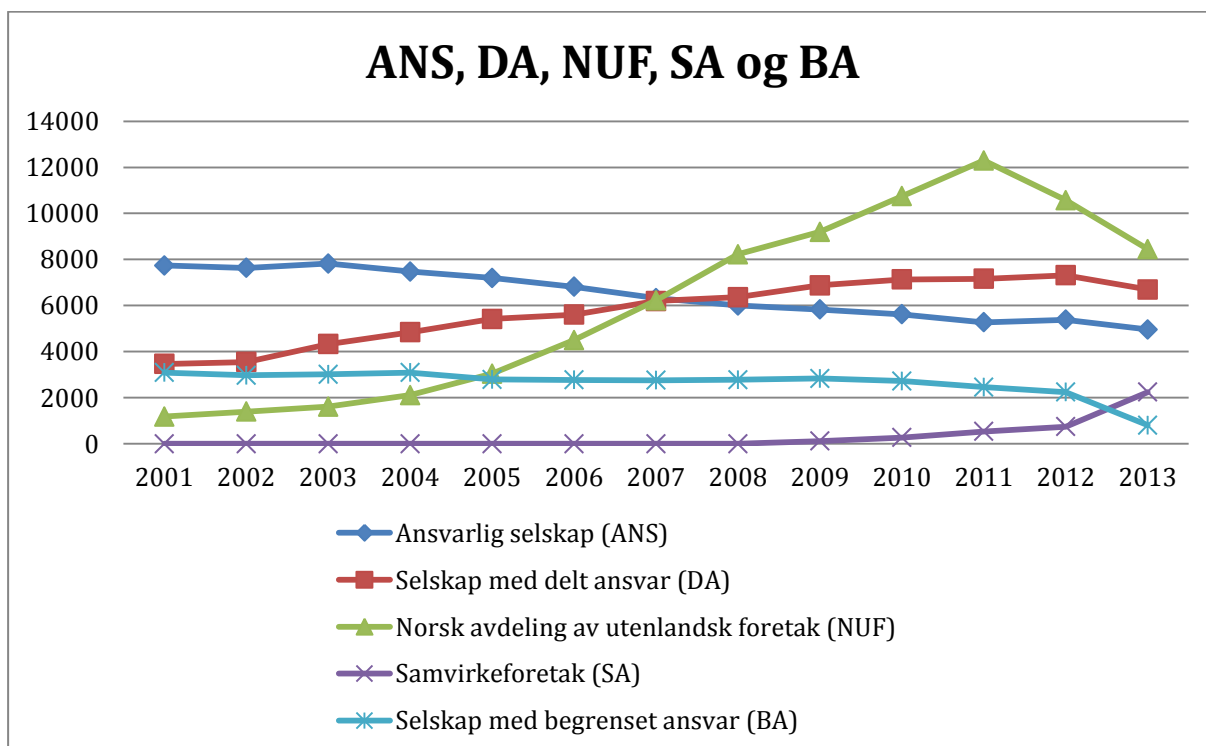
<<https://www.ssb.no/statistikbanken/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=ForeAnsNy&KortNavnWeb=foretak&PLanguage=0&checked=true>> [Lesedato 21. mars 2015].

⁶ Lov 29. juni 2007 nr. 81 om samvirkeforetak (samvirkelova).

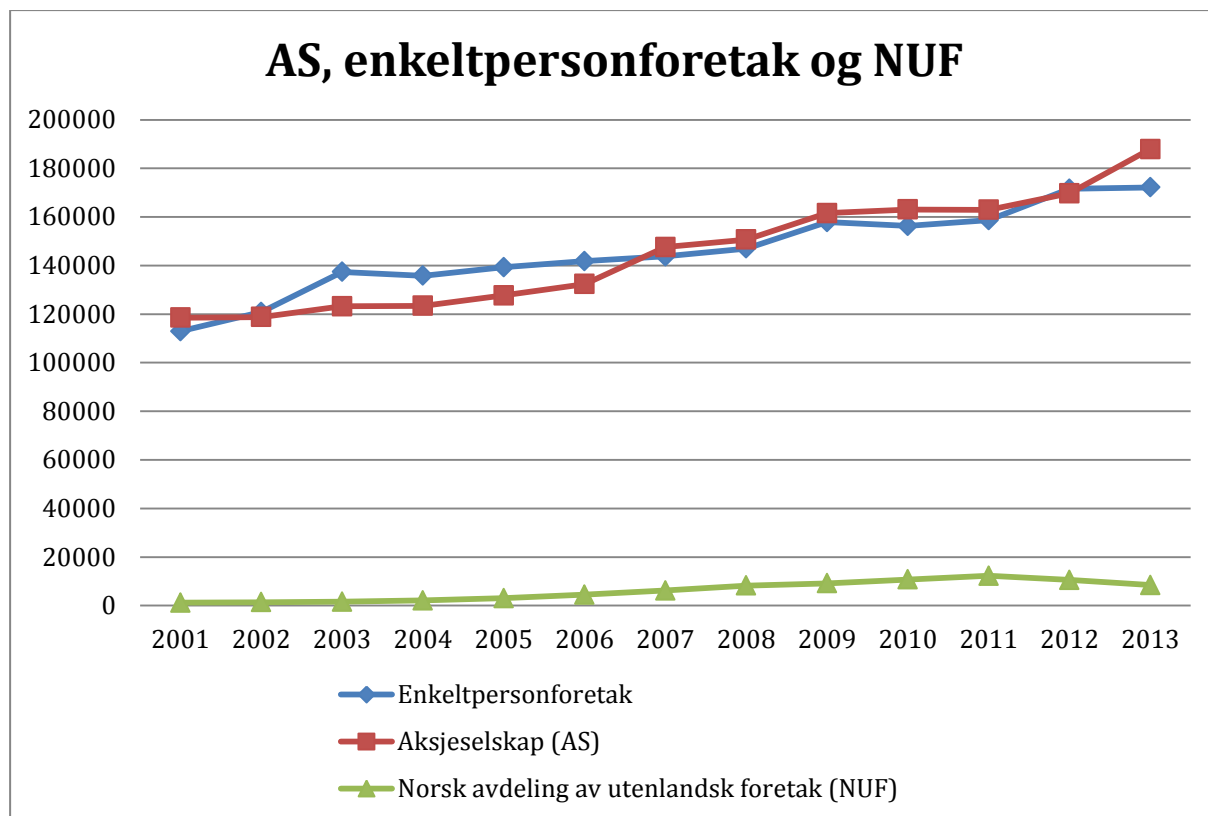

Forekomst av de ulike organisasjonsformene i perioden 2001 - 2013

Forekomst av ANS, DA, NUF, SA og BA i perioden 2001 - 2013

Forekomst av AS, enkeltpersonforetak og NUF i perioden 2001 - 2013

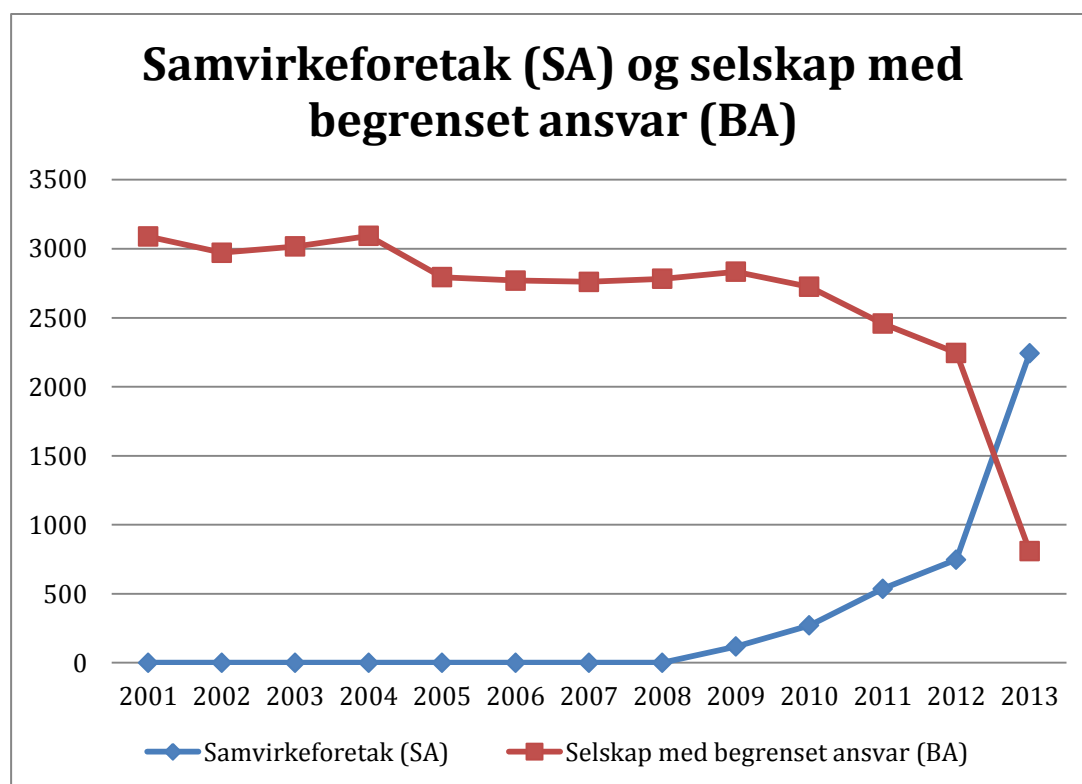
2.1 Endringer i regelverk som kan bidra til å forklare utviklingen

Ulike endringer i lover og forskrifter fra 2001 – 2013 kan bidra til å forklare noen av endringene i forekomsten av/fordelingen av de ulike organisasjonsformene. Noen av disse regelendringene som har gjort ulike organisasjonsformer mer eller mindre tilgjengelige og/eller attraktive, belyses i det følgende.

2.1.1 Lov om samvirkeforetak

Lov om samvirkeforetak trådte i kraft 1. januar 2008. Før dette var det ikke mulig å registrere samvirkeforetak, og etter dette var det ikke mulig å registrere selskap med begrenset ansvar (BA). Selskap med begrenset ansvar (BA) og foreninger som falt inn under samvirkelovens definisjon og som var etablert før samvirkeloven trådte i kraft, fikk en frist på fem år til å tilpasse seg samvirkeloven og registrere seg som

samvirkeforetak.⁷ Tabellen nedenfor viser hvordan utviklingen i antall BA og SA utviklet seg i perioden 2001 – 2013.

Forekomst av antall SA og BA i perioden 2001 – 2013

2.1.2 100 prosent foreldrepenger til selvstendig næringsdrivende

For å bedre mulighetene til å kombinere omsorg for barn og virksomhet som selvstendig næringsdrivende, ble det med virkning fra 1. juli 2008 gjort endringer i folketrygdlovens regler om svangerskapspenget og foreldrepenger ved fødsel og adopsjon. Endringene innebærer at selvstendig næringsdrivende fikk rett til svangerskapspenget og foreldrepenger med 100 prosent dekning av inntekt oppad begrenset til 6 G.⁸ Tidligere hadde arbeidstakere rett til 100 prosent dekning av inntekt oppad begrenset til 6 G, mens selvstendig næringsdrivende kun hadde rett til svangerskapspenget og foreldrepenger med 65 prosent dekning av inntekt oppad begrenset til 6 G. Hvis man

⁷ Jf. samvirkelova § § 1 andre og tredje ledd og 163 andre ledd.

⁸ Ot.prp.nr.51 (2007-2008) s. 1 og lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) § § 14-4 og 14-7.

som selvstendig næringsdrivende ønsket 100 prosent dekning, måtte det tegnes en egen forsikring i folketrygden.

Reglene for beregning av inntekten er imidlertid forskjellige for selvstendig næringsdrivende og arbeidstakere, slik at det i praksis kan bli forskjeller mellom foreldrepenger til selvstendig næringsdrivende og arbeidstakere, se nærmere punkt 14.5.3.

2.1.3 Fremveksten og tilbakegangen i antall NUF

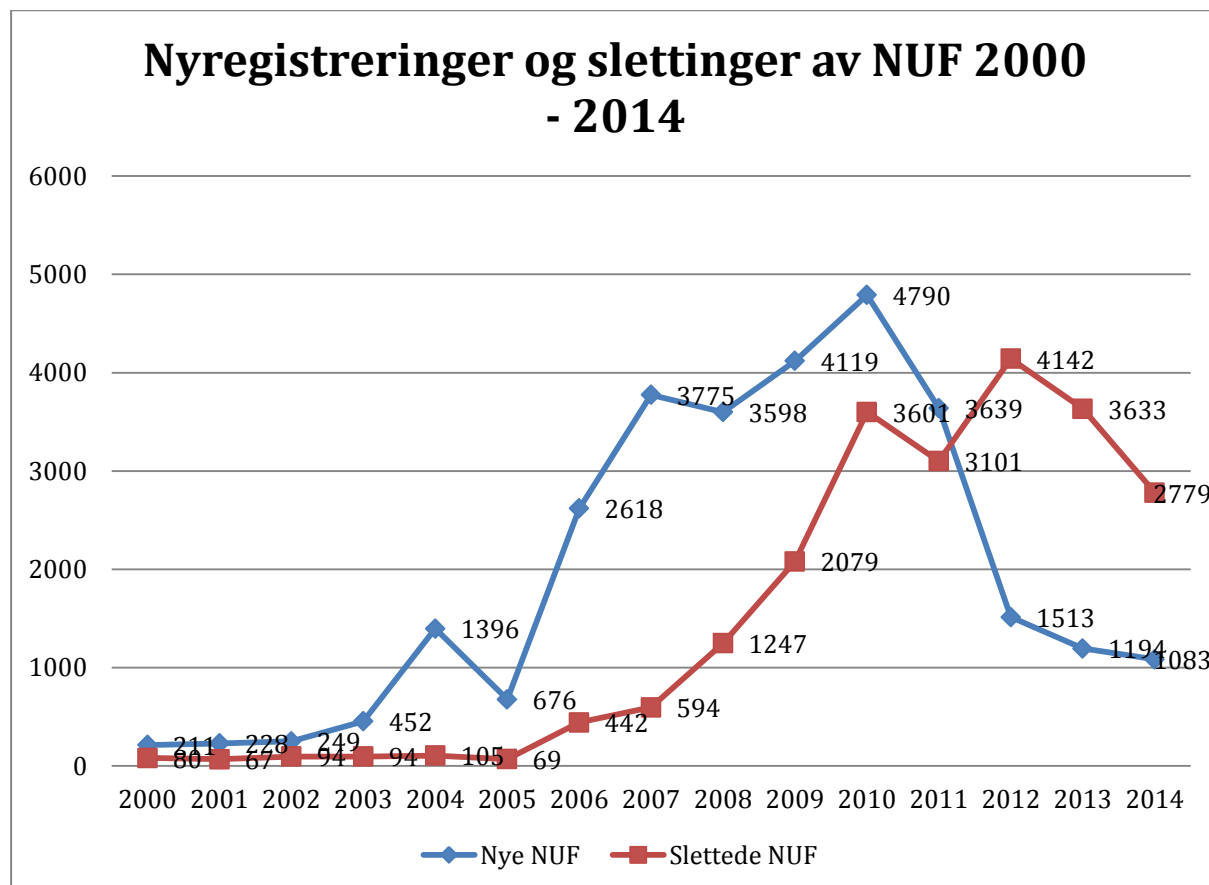
Etter dommen i Centrossaken i 1999 som gjorde det mulig å drive næringsvirksomhet i Norge ved å registrere et selskap i utlandet (i en EU- eller EØS-stat) og deretter registrere en norsk filial av det utenlandske selskapet, fikk NUF relativt stor utbredelse i Norge.⁹ Registrering av NUF var riktignok mulig også tidligere, men det hadde da i praksis blitt stilt krav om at det skulle drives næringsvirksomhet også i stiftelseslandet. Populariteten kan nok i stor grad sies å skyldes at NUF representerte en rimelig måte å få et selskap med begrenset ansvar og muligheten til gode sosiale rettigheter. Tidligere måtte man ha en aksjekapital på minimum 100 000 kroner for å etablere et aksjeselskap. Det var også krav til revisjon av årsregnskap for aksjeselskap, mens det ikke var krav til revisjon for NUF. Noe av veksten i antall NUF kan også tilskrives at flere selskap begynte å tilby bistand til etablering og registrering av Ltd.-selskap i England og registrering av norsk avdeling og markedsførte dette svært aktivt. Flere aktører drev oppsøkende virksomhet ved at de kontaktet innehavere av nyetablerte enkeltpersonforetak og solgte inn sine tjenester. I pressemelding fra Brønnøysundregistrene i mai 2010 fremkom det at nyetablerere som hadde registrert enkeltpersonforetak, ofte fikk henvendelser fra aktører som ønsket at de skulle registrere NUF, og at enkelte selgere utga seg for å ringe fra Brønnøysundregistrene.¹⁰

---

⁹ Sak C-212/97 – Centros.

¹⁰ Pressemelding fra Brønnøysundregistrene 5. mai 2010 – sitert på Banett.no 10. mai 2010: <<http://www.banett.no/nyheter/article356704.ece>> [Lesedato: 21. mars 2015].

I perioden 2000 til 2011 økte antall NUF hvert år. Fra og med 2012 har imidlertid antall slettinger av NUF vært større enn antall nyregistreringer. Per 31. mars 2015 var det foretatt sletting av 1115 NUF inneværende år.¹¹

Nyregistreringer og slettinger av NUF 2000 - 2014¹²

2.1.4 Forenklinger i aksjelovgivningen

De senere år er det gjort en rekke endringer i aksjeloven og andre lover, som har gjort det enklere å registrere og drive aksjeselskap.

Små aksjeselskap ble fra og med 1. januar 2011 gitt muligheten til å velge bort revisjon av årsregnskapet. For å kunne velge bort revisjon, må årlige driftsinntekter være under

¹¹ Tall mottatt på e-post fra Enhetsregisteret ved Roy-Arve Pedersen 9. april 2015.

¹² Tabell utarbeidet på grunnlag av tall fra Foretaksregisteret. Disse tallene inkluderer samtlige NUF (inkluderer også foretak uten aktivitet). Tallene er mottatt på e-post fra Ole Storjord 28. januar 2015.

fem millioner kroner, balansesummen må være mindre enn 20 millioner kroner og gjennomsnittlig antall ansatte må ikke være på mer enn ti årsverk.¹³

Med virkning fra 1. januar 2012 ble kravet til aksjekapital redusert fra minimum 100 000 kroner til minimum 30 000 kroner, og det ble tillatt å benytte aksjekapitalen til å dekke stiftelseskostnadene.¹⁴

En rekke forenklinger ble vedtatt med virkning fra 1. juli 2013.¹⁵ Blant annet ble krav til antall styremedlemmer nedjustert til bare ett styremedlem og ingen varamedlemmer, kravet om daglig leder ble fjernet, det var ikke lenger krav til åpningsbalanse i tilfeller hvor aksjekapitalen bare består av penger, minimumskrav til vedtektene ble redusert og det ble gjort forenklinger i praktisk avholdelse av generalforsamling og føring av generalforsamlingsprotokoller. Bestemmelsene om overkursfond ble fjernet, og reglene for beslutning om utbytte ble endret. Det ble også gjort lovendringer som ga hjemmel for elektronisk stiftelse av aksjeselskap. Den tekniske løsningen for elektronisk stiftelse av aksjeselskap er forventet å være på plass i løpet av våren 2015.¹⁶

2.1.5 Skattefri omdanning fra NUF til AS

Med virkning fra 1. januar 2013 ble det gjort endringer i forskrift til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven, som innebar at norskregistrerte utenlandske foretak fra denne datoen kunne omdannes skattefritt til aksjeselskap, gitt at vilkårene for skattefri omdanning var til stede.¹⁷

---

¹³ Prop. L nr. 51(2010–2011) s. 5 og lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven) § 7-6.

¹⁴ Lov 16. desember 2011 nr. 63 om endringer i aksjeloven mv. (nedsettelse av kravet til minste aksjekapital mv.) og St.prp. nr. 146 L (2010–2011) s. 5.

¹⁵ Prop. L nr. 111 (2012–2013) s. 5–8, lov 14. juni 2013 nr. 40 om endringer i aksjelovgivningen mv. (forenklinger) og forskrift 14. juni 2013 nr. 635 om delvis ikraftsetting av lov 14. juni 2013 nr. 40 om endringer i aksjelovgivningen mv. (forenklinger).

¹⁶ Informasjon per telefon fra Foretaksregisteret 4. mars 2015.

¹⁷ Forskrift 24. mai 2013 nr. 517 om endring i forskrift til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14 § 11-20-1 annet ledd bokstav g.

3 Antall eiere/deltakere/medlemmer

Hvilke organisasjonsformer man kan velge bestemmes blant annet av om det er en person alene, ektefeller i fellesskap eller to eller flere personer som skal starte opp. Skal man starte opp alene, står valget mellom enkeltpersonforetak, aksjeselskap og NUF. Skal foretaket eies av to eller flere, er alle eierformene unntatt enkeltpersonforetak mulige.

	Enkeltpersonforetak	ANS/DA	Aksjeselskap	Samvirkeforetak	NUF
En person	x	--	x	--	x
Ektefeller	x	x	x	x	x
To eller flere	--	x	x	x	x

4 Formål med virksomheten

Hvilket formål man primært har med virksomheten er av betydning ved valg av eierform. Hver eierform har egenskaper som innebærer at de passer bedre til visse formål. At man har valgt en eierform behøver likevel ikke bety at man er låst til et spesielt formål. Eksempelvis kan aksjeselskap ha et sosialt formål, selv om utgangspunktet er at aksjeselskap har aksjonærenes økonomiske interesser som hovedmålsetting.¹⁸

Formål og muligheter for tilpasninger

ENK	AS	NUF	ANS/DA	SA
Eie og drive næringsvirksomhet alene eller sammen med ektefelle	Fremme aksjonærens/ aksjonærenes økonomiske interesser	Fremme aksjonærens/ aksjonærenes økonomiske interesser	Drive næringsvirksomhet i fellesskap ¹⁹	Fremme medlemmenes økonomiske interesser gjennom deltakelse i virksomheten (som arbeidstakere, leverandører eller på annen måte) ²⁰
	Tilpasninger kan gjøres i vedtektene og aksjonæravtale. Hvis selskapet ikke skal ha utbytte til aksjonærene til formål må det fremgå av vedtektene hvordan et ev. overskudd skal anvendes ²¹	Hvilke tilpasninger som kan gjøres avhenger av regelverket for hovedforetaket	Tilpasninger kan gjøres i selskapsavtalen	

¹⁸ Skatteetaten, sosiale entreprenører: <<http://www.skatteetaten.no/no/Bedrift-og-organisasjon/Starte-bedrift/Valg-av-organisasjonsform/Sosiale-entreprenorer/>> [Lesedato: 9. april 2015] og Ferd – Vet du hva sosialt entreprenørskap er: <http://www.ferd.no/sosiale_entreprenorer/nyheter/vet_du_hva_sosialt_entreprenorskap_er/> [Lesedato: 9. april 2015].

¹⁹ Lov 21. juni 1985 nr. 83 om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper(selskapsloven)§ 1-1 nr. 1.

²⁰ Jf. samvirkelova § 1 nr. 2 første ledd.

²¹ Jf. aksjeloven § 2-2 nr. 2.

5 Ansvar, risiko og styring

Hvor stort ansvar man ønsker å ha for virksomheten er av betydning ved valg av eierform. Ubegrenset ansvar innebærer mulighet for å bli personlig ansvarlig for virksomhetens økonomi og forpliktelser. Hvem/hva som utgjør virksomhetens øverste organ, hvem som har innflytelse og styring i foretaket og hvorvidt foretaket er en selvstendig juridisk person, er også relevante hensyn.

	ENK	AS	NUF	ANS/DA	SA
Juridisk person	Nei ²²	Ja	Nei ²³	Ja	Ja
Ansvar/risiko	Ubegrenset ²⁴	Begrenset ²⁵	Begrenset	Ubegrenset ²⁶	Begrenset ²⁷
Antall eiere ²⁸	1	1 eller flere	1 eller flere	2 eller flere	2 eller flere
Øverste organ	Innehaver ²⁹	Generalforsamlingen	Øverste organ i hovedselskapet ³⁰	Selskapsmøtet ³¹	Årsmøtet ³²
Styring/innflytelse	Innehaver alene	En stemme per aksje ³³	En stemme per aksje ³⁴	En stemme per deltaker ³⁵	En stemme per medlem ³⁶
Krav om styre	Nei	Ja ³⁷	Nei ³⁸	Nei ³⁹	Ja ⁴⁰

²² Innehaver står ansvarlig. Det skilles ikke juridisk mellom enkeltpersonforetaket og innehaver.

²³ Hovedselskapet er en egen juridisk enhet, NUFet er kun en avdeling av dette og ikke en egen juridisk enhet.

²⁴ Bråthen (2013) s. 21.

²⁵ Begrenset til innskutt kapital. Aksjeloven § 1-2.

²⁶ Ubegrenset solidarisk personlig ansvar for foretakets forpliktelser i ansvarlig selskap (ANS). Ubegrenset personlig ansvar delt etter eierandel i selskap med delt ansvar (DA). Selskapsloven § 1-2 første ledd bokstav b.

²⁷ Begrenset til innskuddet. Samvirkelova § 1 nr. 2 andre ledd.

²⁸ Eiere/innehavere/deltakere/medlemmer.

²⁹ Bråthen (2013) s. 21.

³⁰ Avhenger av regelverket for det utenlandske hovedselskapet. Eget styre og eller/daglig leder for NUFet kan være gitt rett til å forplikte hovedforetaket (Foretaksregisterloven § 3-8 nr. 8 og 9).

³¹ Selskapsloven § 2-8.

³² Samvirkelova § 35.

³³ Med mindre annet følger av loven eller vedtektene - aksjeloven § 4-1 nr. 1 og 5-3 nr. 1.

³⁴ I tråd med lov og vedtekter for hovedforetaket.

³⁵ Avgjørelser krever enighet med mindre annet følger av selskapsavtalen – jf. selskapsloven § 2-12 nr. 1.

³⁶ Med mindre annet fremkommer av vedtektene – jf. samvirkelova § 38.

³⁷ Aksjeselskap må ha ett eller flere styremedlemmer. Har selskapet bedriftsforsamling må det være minimum 5 styremedlemmer. Aksjeloven § 6-1 nr. 1 og 3.

³⁸ Ikke krav til eget styre i den norske avdelingen. Krav til styre i hovedselskapet vil følge av lovgivningen i landet hvor hovedselskapet er registrert.

³⁹ Ansvarlige selskap/selskap med delt ansvar kan velge å ha styre. Selskapsloven § 2-13.

⁴⁰ Samvirkeforetak skal ha et styre med minst tre medlemmer, med mindre vedtektene sier at det skal være to. Samvirkelova § 64 nr. 1.

6 Stiftelse/etablering og registrering

Kostnadene i forbindelse med stiftelse og registrering avhenger av type foretak, og i hvilke register foretaket må registreres. Ved registrering i Enhetsregisteret får foretaket tildelt organisasjonsnummer. Alle som plikter å registrere seg i tilknyttede registre til Enhetsregisteret, må også registreres i Enhetsregisteret.⁴¹ Registrering i Enhetsregisteret er gratis, mens registrering i Foretaksregisteret er gebyrbelagt.⁴²

Registrering skjer ved utfylling av skjemaet «Samordnet registermelding».⁴³ For enkeltpersonforetak, aksjeselskap, ansvarlige selskap og samvirkeforetak kan registreringen gjøres elektronisk på Altinn.no. For registrering av NUF må det benyttes papirskjema.⁴⁴

6.1 Etablering og registrering av enkeltpersonforetak

En selvstendig næringsdrivende har i utgangspunktet ikke plikt til å registrere seg i Enhetsregisteret. Det er heller ingen formell stiftelsesprosedyre for enkeltpersonforetak.

Hvis den selvstendig næringsdrivende skal ha mer enn fem ansatte, eller skal drive med salg av varer han/hun ikke har produsert selv, plikter vedkommende å registrere seg i Foretaksregisteret. Foretaket må samtidig registreres i Enhetsregisteret.⁴⁵

Dersom den selvstendig næringsdrivende har avgiftspliktig omsetning som overstiger omsetningsgrensen for merverdiavgift på 50 000 kroner, i løpet av en periode på 12 måneder, utløser dette plikt til registrering i Enhetsregisteret og Merverdiavgiftsregisteret.⁴⁶

Det stilles ikke krav til innskudd/kapital.

---

⁴¹ Lov 3. juni 1994 nr. 15 om enhetsregisteret (enhetsregisterloven) § 4.

⁴² Forskrift 16. desember 2003 nr. 1551 om gebyr for tjenester fra Brønnøysundregistrene § 6.

⁴³ Forskrift 9. februar 1995 nr. 114 om registrering av juridiske personer m.m. i Enhetsregisteret § 13.

⁴⁴ Per 21. mars 2015.

⁴⁵ Lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak (foretaksregisterloven) § 2-1 nr. 7.

⁴⁶ Lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven) § 2-1 (1).

Det stilles normalt ingen krav om vedlegg ved registrering av enkeltpersonforetak. Unntaket er dersom foretaket skal ha revisor eller regnskapsfører. I slike tilfeller må det foreligge erklæring fra regnskapsfører og/eller revisor om at vedkommende påtar seg vervet.⁴⁷

6.2 Stiftelse og registrering av aksjeselskap

Alle norske aksjeselskap skal registreres i Foretaksregisteret.⁴⁸

Før aksjeselskapet kan registreres må det være stiftet. Et aksjeselskap stiftes ved at den eller de som skal være aksjonærer i selskapet utarbeider et stiftelsesdokument.⁴⁹

Aksjeselskap må ha en aksjekapital på minimum 30 000 kroner.⁵⁰ Aksjekapitalen må være innbetalt før registrering av selskapet.⁵¹ Etter at stiftelsesdokumentene er signert, må selskapet registreres i Foretaksregisteret innen tre måneder.⁵²

Ved registrering må følgende dokumenter være vedlagt:

- Stiftelsesdokument
- Vedtekter
- Bekreftelse fra finansinstitusjon eller revisor som viser at aksjekapitalen er innbetalt
- Villighetserklæring fra revisor/protokoll fra styremøte som viser at revisjon er fravalgt⁵³

Bekreftelse på at aksjekapitalen er innbetalt er gebyrbelagt hos noen banker mens andre ikke opererer med gebyr.⁵⁴

---

⁴⁷ Enhetsregisterloven § 8 fjerde ledd bokstav b.

⁴⁸ Foretaksregisterloven § 2-1 første ledd nummer 1.

⁴⁹ Aksjeloven § 2-1.

⁵⁰ Aksjeloven § 3-1 (1).

⁵¹ Aksjeloven § 2-11.

⁵² Aksjeloven § 2-18 (1).

⁵³ Aksjeloven § 7-6 første og sjette ledd.

⁵⁴ Opplysninger innhentet på telefon 20. mars 2015 fra Sparebank1 (2 000 kroner ved aksjekapital under 100 000 kroner, 3 750 kroner ved 100 000 kroner eller mer i aksjekapital), Nordea (0,-) og DNB (0,-).

6.3 Stiftelse og registrering av ansvarlig selskap

Ansvarlige selskap med solidarisk ansvar (ANS) og ansvarlige selskap med delt ansvar (DA) har registreringsplikt i Foretaksregisteret.⁵⁵ Plikten til å registreres i Foretaksregisteret medfører at det også foreligger plikt til registrering i Enhetsregisteret.⁵⁶

Det er ikke krav til innskudd for ANS/DA. Deltakerne kan imidlertid gjøre avtale om innskudd i selskapsavtalen.⁵⁷

Før selskapet kan registreres, må selskapsavtale være utarbeidet og undertegnet av samtlige deltakere. Etter undertegning må selskapet registreres i Foretaksregisteret innen seks måneder.⁵⁸ Selskapsavtalen må vedlegges.

6.4 Stiftelse og registrering av samvirkeforetak

Samvirkeforetak skal registreres i Foretaksregisteret.⁵⁹

Før samvirkeforetaket kan registreres, må det være stiftet. Et samvirkeforetak stiftes ved at to eller flere stiftere utarbeider og undertegner et stiftelsesdokument.⁶⁰

Det stilles ikke krav om innskudd i samvirkeforetak. Stifterne kan imidlertid gjøre avtale om innskudd i stiftelsesdokumentet.⁶¹ Dersom det gjøres avtale om innskudd i forbindelse med stiftelsen, må stiftelsesdokumentet ha informasjon om beløp og frist for innbetaling.⁶²

---

⁵⁵ Foretaksregisterloven § 2-1 første ledd nummer 3.

⁵⁶ Enhetsregisterloven § 4 første ledd bokstav b.

⁵⁷ Selskapsloven § 2-6 (1).

⁵⁸ Foretaksregisterloven § 4-1 første ledd.

⁵⁹ Foretaksregisterloven § 2-1 første ledd nummer 4.

⁶⁰ Samvirkelova § 8.

⁶¹ Samvirkelova § 9 tredje ledd.

⁶² Samvirkelova § 9 tredje ledd.

Samvirkeforetaket må registreres i Foretaksregisteret innen tre måneder etter at stiftelsesdokumentet er signert.⁶³ Ved registreringen må stiftelsesdokument og vedtekter vedlegges.

6.5 Stiftelse og registrering av norskregistrert utenlandsk foretak

For å registrere en norsk avdeling av et utenlandsk foretak (NUF), er det en forutsetning at det først er registrert et foretak i et annet land enn Norge. Hvordan man registrerer et foretak i utlandet behandles ikke, da disse reglene avhenger av lovgivningen i landet man registrerer hovedforetaket i.

Alle utenlandske foretak som driver næringsvirksomhet i Norge, skal registreres i Foretaksregisteret.⁶⁴

Det stilles ikke krav om innskudd/aksjekapital i NUF. Reglene til krav om aksjekapital/innskudd i hovedselskapet beror på selskapslovgivningen som NUF'et er underlagt.

Ved registrering av NUF må følgende dokumenter vedlegges:

- Stiftelsesdokument og vedtekter for hovedselskapet
- Protokoll fra kompetent organ som viser meldte opplysninger
- Registreringsbevis fra utenlandsk foretaksregister⁶⁵

---

⁶³ Foretaksregisterloven § 4-1 første ledd.

⁶⁴ Foretaksregisterloven § 2-1 siste punktum.

⁶⁵ Foretaksregisterloven § 3-8 nr. 4, § 4-4 første ledd bokstav a og Veiledning til blankett for registrering av norskregistrert utenlandsk foretak (NUF):
<http://www.brreg.no/blanketter/veiledning/pdf/veil_nuf.pdf> [Lesedato. 21. mars 2015].

6.5.1 Oversikt – stiftelse og registrering av de ulike selskapsformene

	ENK	AS	NUF	ANS/DA	SA
Plikt til registrering i Enhetsregisteret	Nei ⁶⁶	Ja	Ja	Ja	Ja
Plikt til registrering i Foretaksregisteret	Nei ⁶⁷	Ja	Ja	Ja	Ja
Mulighet for elektronisk registrering	Ja	Ja	Nei	Ja	Ja
Gebyr for registrering i Foretaksregisteret (elektronisk) ⁶⁸	2 265 kroner	5 666 kroner	--	2 265 kroner	5 666 kroner
Gebyr for registrering i Foretaksregisteret (papirblankett) ⁶⁹	2 832 kroner	6 797 kroner	2 832 kroner	2 832 kroner	6 797 kroner
Krav til innskudd/egenkapital	Ikke krav	Aksjekapital på minimum 30 000 kroner	Ikke krav ⁷⁰	Ikke krav	Ingen minstekrav ⁷¹
Krav til vedlegg ved registrering	Nei	Ja	Ja	Ja	Ja

⁶⁶ Kun ved plikt til registrering i tilknyttede registre jf. enhetsregisterloven § 4 første ledd bokstav c.

⁶⁷ Enkeltpersonforetak som skal selge ferdigvarer eller ha mer enn fem ansatte har registreringsplikt jf. foretaksregisterloven § 2-1 nr. 7.

⁶⁸ Forskrift om gebyr for tjenester fra Brønnøysundregistrene § 6 .

⁶⁹ Forskrift om gebyr for tjenester fra Brønnøysundregistrene § 6.

⁷⁰ Krav til ev. innskudd/aksjekapital i hovedselskap avhenger av lovgivningen i hovedselskapets hjemland.

⁷¹ Det stilles krav om at egenkapitalen skal være forsvarlig ut fra virksomhetens risiko og omfang – se samvirkelova § 25 nr. 1.

7 Utskifting av eiere/deltakere/medlemmer

Ved valg av eierform er det av betydning i hvor stor grad det forventes nye aktører inn og/eller utskifting av aktører. Dette fordi det varierer hvor komplisert prosedyrene/reglene er når det gjelder å tre inn i og ut av de ulike foretakene.

7.1 Utskifting av innehaver i et enkeltpersonforetak

I enkeltpersonforetak kan det ikke komme inn flere eiere. Eiers/innehavers ektefelle kan likevel drive foretaket sammen med innehaver.

Ettersom et enkeltpersonforetak bare består av eier/innehaver, vil en uttreden fra et enkeltpersonforetak innebære at driften avvikles.

7.2 Utskifting av deltakere i ansvarlig selskap

I ansvarlige selskap kreves det normalt at alle deltakerne er enige dersom en ny deltaker skal tre inn.⁷² Ved inntreden av ny deltaker må selskapsmøte avholdes og selskapsavtale oppdateres og sendes Foretaksregisteret.

Med mindre annet er avtalt skjer uttreden fra et ansvarlig selskap ved at deltaker med seks måneders varsel skriftlig informerer om at vedkommende vil tre ut av selskapet.⁷³ I særlige tilfeller, og når dette «tilsies av ikke uvesentlige rimelighetshensyn» kan deltaker kreve utløsning med øyeblikkelig virkning.⁷⁴ Den som trer ut av selskapet, skal straks ha utbetalt sin kapitalandel, ev. innbetale sin tapsandel.⁷⁵ Dersom det kun står en deltaker igjen i selskapet fordi den andre deltakeren/de øvrige deltakerne har trådt ut, må selskapet avvikles, se nærmere nedenfor i punkt 13.3.

---

⁷² Selskapsloven § § 2-3 nr. 1 tredje punktum og 2-28 første punktum.

⁷³ Selskapsloven § 2-32 nr. 1

⁷⁴ Selskapsloven § 2-32 nr. 2.

⁷⁵ Selskapsloven § 2-34.

7.3 Utskifting av aksjonær i aksjeselskap

I aksjeselskap er utgangspunktet at det kreves samtykke fra styret dersom en ny aksjonær skal overta aksjer, samt at de eksisterende aksjonærene har forkjøpsrett ved aksjesalg.⁷⁶ Styret kan imidlertid ikke nekte samtykke med mindre det foreligger saklig grunn.⁷⁷ Dersom aksjer bytter eier, må aksjeeierboken oppdateres, og ny aksjonærsammensetting må rapporteres til aksjonærregisteret.⁷⁸

7.4 Utskifting av aksjonærer i norskregistrert utenlandsk foretak

I NUF beror prosedyrene for inntreden og uttreden av eiere på regelverket som gjelder for hovedselskapet.

7.5 Utskifting av medlemmer i samvirkeforetak

Inntreden i samvirkeforetak skjer ved at den som ønsker å bli medlem søker om dette. Innmelding kan bare nektes dersom det foreligger saklig grunn. Nytt medlem skal innføres i det interne medlemsregisteret og orienteres om innmeldingen.⁷⁹

Uttreden fra samvirkeforetak skjer ved at medlemmet skriftlig sier opp sitt medlemskap. Utmeldingsfristen kan ikke være mer enn 3 måneder. Med mindre vedtektene sier noe annet, skal medlemmet ha utbetalt eventuelt innskudd ved utmelding. I samvirkeforetak hvor medlemmene er ansatt i foretaket, kan det vedtektsfestes at medlemmer ved utmelding skal få utbetalt sin andel av foretakets nettoformue.⁸⁰

7.6 Oversikt – inntreden og uttreden

	ENK	ANS/DA	AS	NUF	SA
Inntreden	Ikke mulig	Komplisert	Komplisert	Komplisert	Enkelt
Uttreden	Enkelt	Komplisert	Komplisert	Komplisert	Enkelt

⁷⁶ Aksjeloven § 4-15 nr. 2 og 4-19 nr. 1 første punktum.

⁷⁷ Aksjeloven § 4-16 nr. 2 første punktum.

⁷⁸ Aksjeloven § 4-5, ligningsloven § 5-7 nr. 1 og aksjonærregisteroppgaven: <http://www.skatteetaten.no/no/Skjemaer/Aksjonarregisteroppgaven/> [Lesedato: 21. mars 2015].

⁷⁹ Samvirkelova § 14.

⁸⁰ Samvirkelova § 22.

8 Ansvar etter uttreden/avvikling

Ved valg av eierform har det betydning hvorvidt eieren vil stå ansvarlig for selskapets forpliktelser etter å ha trådt ut av selskapet, eller etter at selskapet er avviklet.

8.1 Ansvar etter uttreden fra AS/NUF/SA

Enkelt sagt har eieren (aksjonæren) normalt ikke ansvar for et aksjeselskaps forpliktelser etter at han har solgt sine aksjer, eller selskapet er avviklet.

Det samme gjelder når et norskregistrert utenlandsk foretak (avdelingen og hovedselskapet) er slettet. Dette henger sammen med at ansvaret som aksjonær er upersonlig og begrenset.

Et medlem som trer ut av et samvirkeforetak, er heller ikke ansvarlig i ettertid.

Uavhengig av de selskapsrettslige reglene kan eieren likevel bli erstatningspliktig etter skadeserstatningsloven eller alminnelige erstatningsregler.

8.2 Ansvar etter uttreden fra ENK/ANS/DA

Selvstendig næringsdrivende (drivere av enkeltpersonforetak) har personlig og ubegrenset ansvar. Dette ansvaret løper selv om foretaket avvikles og slettes. Deltaker i ansvarlig selskap er fortsatt ansvarlig for forpliktelsene som forelå ved uttreden fra selskapet, med mindre kreditor og de gjenværende deltakerne har fritatt den uttredende for dette ansvaret.⁸¹

8.3 Oversikt – ansvar etter uttreden

	ENK	ANS/DA	AS	SA	NUF
Ansvar etter uttreden	Ja	Ja	Nei	Nei	Nei

---

⁸¹ Selskapsloven § 2-35.

9 Innsendingsplikter

Hvilke innsendingsplikter (oppgaveplikter) man har i løpet av selskapets levetid avhenger blant annet av eierform, type næringsvirksomhet og hvorvidt man har ansatte.

9.1 Innsendingsplikter for enkeltpersonforetak

Innehaver av et enkeltpersonforetak uten ansatte, plikter i utgangspunktet bare å sende inn selvangivelse og næringsoppgave. Dette leveres årlig. Innehaver leverer kun én selvangivelse uavhengig av om vedkommende også er lønnsinntaker.

9.2 Innsendingsplikter for ansvarlig selskap

Et ANS/DA uten ansatte, plikter å sende inn selvangivelse og næringsoppgave, selskapsoppgave for ansvarlige selskap med vedlegg, deltakerens oppgave over egen formue og inntekt i ansvarlige selskap med vedlegg og selskapets oppgave over deltakers formue og inntekt i kommandittselskaper med vedlegg.⁸²

9.3 Innsendingsplikter for aksjeselskap

Et aksjeselskap med én ansatt (eier av selskapet må være ansatt for å få gode sosiale rettigheter), plikter å sende inn selvangivelse og næringsoppgave, årsregnskap med vedlegg, aksjonærregisteroppgave, a-melding, kontrolloppstilling over registrerte og innberettede beløp, oppgave over avgitt og mottatt konsernbidrag og opplysninger om kontrollerte transaksjoner og mellomværende.⁸³

9.4 Innsendingsplikter for NUF

Et norskregistrert utenlandsk foretak med én ansatt (eier av hovedforetaket må være ansatt for å få gode sosiale rettigheter), plikter å sende inn selvangivelse og

---

⁸² Skatteetaten – deltakerliknede selskap og skattereformen: <<http://www.skatteetaten.no/no/Bedrift-og-organisasjon/Drive-bedrift/Andre-organisasjonsformer/Deltakerliknende-selskap1/Deltakerliknede-selskap-og-skattereformen/>> [Lesedato: 5. april 2015]

⁸³ Altinn – a-ordningen: <<https://www.altinn.no/no/a-ordningen/om-a-meldingen/>> [Lesedato: 5. april 2015] og Brreg – oversikt over næringslivets oppgaveplikter: <<http://w2.brreg.no/oppgaveregisteret/>> [Lesedato: 5. april 2015]

næringsoppgave, årsregnskap med vedlegg, a-melding og kontrolloppstilling over registrerte og innberettede beløp. Det vil også tilkomme innsendingsplikter til hovedforetakets hjemland.

9.5 Innsendingsplikter for SA

Et samvirkeforetak med to ansatte (medlemmer som jobber i foretaket må være ansatt for å få gode sosiale rettigheter), plikter å sende inn selvangivelse og næringsoppgave, årsregnskap med vedlegg og a-melding,

Oppsummert har enkeltpersonforetak betraktelig færre oppgaveplikter enn de øvrige eierformene.

10 Regnskap og revisjon

Det skilles mellom bokføringsplikt, regnskapsplikt og revisjonsplikt.

10.1 Bokføringsplikt

Bokføringsplikt innebærer plikt til å bokføre, spesifisere, dokumentere og oppbevare regnskapsopplysninger i tråd med prinsippene i bokføringsloven og bokføringsforskriften.⁸⁴

Alle som har regnskapsplikt etter regnskapsloven, har også bokføringsplikt.⁸⁵

Bokføringsplikten gjelder i tillegg alle som må levere næringsoppgave, eller omsetningsoppgave for merverdiavgift.⁸⁶

Det følger av ligningsloven § 4-4 nr. 1 at skattyter som driver virksomhet, skal levere næringsoppgave.⁸⁷ Selvstendig næringsdrivende med driftsinntekt under 50 000 kroner er fritatt fra plikten til å levere næringsoppgave.⁸⁸

Alle som er registrert i Merverdiavgiftsregisteret, skal levere omsetningsoppgave.⁸⁹

Næringsdrivende som har avgiftspliktig omsetning og uttak på mer enn 50 000 kroner innenfor en periode på tolv måneder skal registreres i Merverdiavgiftsregisteret.⁹⁰

10.2 Regnskapsplikt

Regnskapsplikt innebærer plikt til å utarbeide årsregnskap og årsberetning i samsvar med bestemmelsene i regnskapsloven.⁹¹

---

⁸⁴ Lov 19. november 2004 nr. 73 om bokføring (bokføringsloven) § 4 første ledd.

⁸⁵ Bokføringsloven § 2 første ledd.

⁸⁶ Bokføringsloven § 2 andre ledd.

⁸⁷ Lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven).

⁸⁸ Forskrift 1. desember 2009 nr. 1434 om fritak fra plikt til å levere næringsoppgave § 1 nr. 1 og selvangivelse for næringsdrivende: <<http://www.skatteetaten.no/no/Bedrift-og-organisasjon/Rapportering-til-Skatteetaten/Selvangivelse-for-naringsdrivende/Selvangivelse-for-naringsdrivende/>> [Lesedato: 21. mars 2015].

⁸⁹ Merverdiavgiftsloven § 15-1 jf. § 1-3 nr. 1 bokstav d.

⁹⁰ Merverdiavgiftsloven § 2-1 nr. 1.

⁹¹ Lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven) § 3-1 første punktum.

Årsregnskapet skal bestå av resultatregnskap, balanse, kontantstrømoppstilling og noteopplysninger.⁹² For små foretak gjelder forenklede krav kontra kravene til store foretak. Små foretak har blant annet ikke krav om kontantstrømoppstilling, og forenklede krav til notene.⁹³ For å falle inn under regelverket for små foretak etter regnskapsloven, må to av følgende tre grenser ikke være overskredet:

- Salgsinntekt på 70 millioner kroner
- Balansesum på 35 millioner kroner
- Gjennomsnittlig 50 årsverk (antall ansatte)⁹⁴

Foretak som har regnskapsplikt, må innen en måned etter at årsregnskapet er godkjent, og senest 31. august, sende årsregnskapet til Regnskapsregisteret via Altinn.no.⁹⁵

Hvem som har regnskapsplikt, fremkommer i regnskapsloven § 2-1, se nærmere nedenfor.

10.3 Revisjonsplikt

Revisjonsplikt innebærer at årsregnskapet skal revideres av en registrert eller statsautorisert revisor.⁹⁶

Revisjon av årsregnskapet innebærer blant annet at revisor skal «vurdere om årsregnskapet er utarbeidet og fastsatt i samsvar med lov og forskrifter, og om den revisjonspliktiges ledelse har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger i samsvar med lov og forskrift». Revisjonen skal bidra til å avverge og avdekke misligheter og feil.⁹⁷

Utgangspunktet er at alle som har regnskapsplikt, også har revisjonsplikt. For virksomheter som har driftsinntekter under fem millioner kroner, gjelder det unntak fra

---

⁹² Regnskapsloven § 3-1 andre ledd.

⁹³ Regnskapsloven § 3-2 tredje ledd og § 7-1 andre punktum.

⁹⁴ Regnskapsloven § 1-6 første ledd.

⁹⁵ Regnskapsloven § 8-2 første ledd og <<http://www.brreg.no/regnskap/>> [Lesedato: 23. februar 2015].

⁹⁶ Lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven) § 2-1 første ledd.

⁹⁷ Revisorloven § 5-1 første punktum og siste ledd.

revisjonsplikten. Unntaket gjelder imidlertid ikke alle typer virksomhet/foretak.⁹⁸ Unntaket gjelder heller ikke når revisjonsplikt følger av annen lov eller forskrift, f.eks. slik situasjonen er for advokatvirksomhet.⁹⁹

10.4 Regnskaps- og revisjonsplikt for enkeltpersonforetak

De fleste enkeltpersonforetak er bokføringspliktige. Unntaket er foretak med mindre enn 50 000 kroner i driftsinntekter.¹⁰⁰

Kun enkeltpersonforetak som har eiendeler til en verdi av over 20 millioner kroner eller i snitt mer enn 20 årsverk (ansatte), er regnskapspliktige.¹⁰¹

Enkeltpersonforetak som er regnskapspliktige og har en samlet driftsinntekt på fem millioner kroner eller mer, har også revisjonsplikt.¹⁰²

10.5 Regnskaps- og revisjonsplikt for aksjeselskap

Alle aksjeselskap har regnskapsplikt. Dette følger av regnskapsloven § 1-2 første ledd nr. 1. Som følge av regnskapsplikten etter regnskapsloven har alle aksjeselskap også bokføringsplikt.¹⁰³

Når det gjelder plikten til å revidere årsregnskapet, er utgangspunktet at alle aksjeselskap har revisjonsplikt.¹⁰⁴ Unntaket, som gjelder for virksomheter som har driftsinntekter under fem millioner kroner, gjelder ikke for aksjeselskap.¹⁰⁵

De fleste aksjeselskap har imidlertid mulighet til å velge bort revisjon av årsregnskapet. Før det kan meldes om fravalg av revisjon, må generalforsamlingen gi styret fullmakt til

---

⁹⁸ Revisorloven § 2-1 første og annet ledd.

⁹⁹ Forskrift 20. desember 1996 nr. 1161 til domstolloven kapittel 11 (advokatforskriften) § 3a-9.

¹⁰⁰ Bokføringsloven § 2 andre ledd og Forskrift om fritak fra plikt til å levere næringsoppgave § 1 nr. 1.

¹⁰¹ Regnskapsloven § 1-2 nr. 11.

¹⁰² Revisorloven § 2-1 første og andre ledd.

¹⁰³ Bokføringsloven § 2.

¹⁰⁴ Revisorloven § 2-1 første ledd.

¹⁰⁵ Revisorloven § 2-1 andre ledd nr. 1.

å avgjøre hvorvidt årsregnskapet skal revideres. Styret kan deretter benytte seg av denne fullmakt og beslutte at årsregnskapet ikke skal revideres.¹⁰⁶

En forutsetning for at revisjon av årsregnskapet kan velges bort er at aksjeselskapet:

- Har driftsinntekter på under fem millioner kroner
- Har en balansesum på under 20 millioner kroner
- Har mindre enn ti årsverk (ansatte)¹⁰⁷

10.6 Regnskaps- og revisjonsplikt for ansvarlige selskap

Alle ansvarlige selskap (ANS) og selskap med delt ansvar (DA) har regnskapsplikt.¹⁰⁸

Som følge av regnskapsplikten etter regnskapsloven har alle ansvarlige selskap også bokføringsplikt.¹⁰⁹

Som utgangspunkt har alle regnskapspliktige revisjonsplikt. ANS og DA med driftsinntekter på mindre enn fem millioner kroner er likevel unntatt fra revisjonsplikt.¹¹⁰

Unntaket fra revisjonsplikten gjelder ikke for ANS/DA med mer enn fem deltakere.¹¹¹

Det samme gjelder ANS/DA med en balanse på mer enn 20 millioner kroner eller gjennomsnittlig mer enn ti årsverk ansatte, dersom «alle deltakerne er juridiske personer og ingen av deltakerne har personlig ansvar for forpliktelsene, udelt eller for deler som til sammen utgjør den juridiske personens samlede forpliktelser...».¹¹²

---

¹⁰⁶ Revisorloven § 2-1 tredje ledd.

¹⁰⁷ Aksjeloven § 7-6.

¹⁰⁸ Regnskapsloven § 1-2 første ledd nr. 4.

¹⁰⁹ Bokføringsloven § 2.

¹¹⁰ Revisorloven § 2-1 første og andre ledd.

¹¹¹ Revisorloven § 2-1 andre ledd nr. 2.

¹¹² Revisorloven § 2-1 andre ledd nr. 4.

10.7 Regnskaps- og revisjonsplikt for NUF

NUF har regnskapsplikt dersom de driver virksomhet i Norge og er skattepliktig etter norsk lov.¹¹³ Det følger av skatteloven § 2-3 (1) bokstav b at selskap som «ikke er hjemmehørende i riket», er skattepliktig for inntekt av virksomhet i Norge.

Som følge av regnskapsplikten etter regnskapsloven, har også NUF som driver virksomhet i Norge, bokføringsplikt og revisjonsplikt.¹¹⁴

Når det gjelder revisjonsplikten, er utgangspunktet at alle regnskapspliktige har revisjonsplikt.¹¹⁵ NUF med driftsinntekter på mindre enn fem millioner kroner er imidlertid unntatt fra revisjonsplikt.¹¹⁶

10.8 Regnskaps- og revisjonsplikt for samvirkeforetak

Samvirkeforetak med salgsinntekter på over to millioner kroner er regnskapspliktige.¹¹⁷

Som nevnt i punkt 10.1 foran, gjelder bokføringsplikten alle som må levere næringsoppgave.¹¹⁸ Samvirkeforetak er ikke omfattet av fritaket fra plikten til å levere næringsoppgave for skattyter med driftsinntekt som ikke overstiger 50 000 kroner.¹¹⁹ Alle samvirkeforetak har derfor bokføringsplikt, uavhengig av størrelsen på salgsinntektene.

Samvirkeforetak med driftsinntekter på mindre enn fem millioner kroner har ikke revisjonsplikt.¹²⁰

---

¹¹³ Regnskapsloven § 1-2 første ledd nr. 13.

¹¹⁴ Bokføringsloven § 2, revisorloven § 2-1 første ledd.

¹¹⁵ Revisorloven § 2-1 første ledd.

¹¹⁶ Revisorloven § 2-1 andre ledd

¹¹⁷ Regnskapsloven § 1-2 første ledd nr. 7

¹¹⁸ Bokføringsloven § 2 andre ledd.

¹¹⁹ Forskrift om fritak fra plikt til å levere næringsoppgave § 1 andre ledd jf. skatteloven § 2-2 (1).

¹²⁰ Revisorloven § 2-1 andre ledd.

10.8.1 Oversikt bokførings-, regnskaps- og revisjonsplikt

	Enkeltpersonforetak	Aksjeselskap	NUF	Ansvarlig selskap (ANS/DA)	Samvirkeforetak
Bokføringsplikt	Ja ¹²¹	Ja	Ja	Ja	Ja
Regnskapsplikt	Nei ¹²²	Ja	Ja	Ja	Nei ¹²³
Revisjonsplikt	Nei ¹²⁴	Nei ¹²⁵	Nei ¹²⁶	Nei ¹²⁷	Nei ¹²⁸

¹²¹ Ikke bokføringsplikt ved driftsinntekter under 50 000 kroner.

¹²² Regnskapsplikt hvis foretaket i året samlet har hatt eiendeler med verdi over 20 millioner kroner eller mer enn 20 årsverk.

¹²³ Regnskapsplikt hvis foretaket har hatt salgsinntekter over 2 millioner.

¹²⁴ Revisjonsplikt ved driftsinntekter på 5 millioner kr.

¹²⁵ For å slippe revisjonsplikt må det gjøres fravalg av revisjon. Må ha driftsinntekter på under fem millioner kr, balansesum på under 20 millioner kr og mindre enn ti årsverk (ansatte).

¹²⁶ Revisjonsplikt ved driftsinntekter på fem millioner kr eller mer.

¹²⁷ Revisjonsplikt ved driftsinntekter på fem millioner kr eller mer.

¹²⁸ Revisjonsplikt ved driftsinntekter på fem millioner kr eller mer.

11 Arbeidsgiveravgift og trygdeavgift

Deltakere i ansvarlige selskap og selvstendig næringsdrivende skal ikke betale arbeidsgiveravgift av det de tar ut i arbeidsgodtgjørelse/uttak.¹²⁹

Det skal imidlertid betales og beregnes arbeidsgiveravgift av lønnsutbetalinger.¹³⁰ For aksjonærer som er ansatt i eget AS eller NUF, og medlemmer i SA som er ansatt i eget SA, skal det dermed betales arbeidsgiveravgift av lønnsutbetalinger.

Satsen for arbeidsgiveravgiften avhenger av hvilken sone foretakets hovedkontor ligger i, og varierer mellom 0 og 14,1 %.¹³¹

Det skal beregnes trygdeavgift av personinntekt, jf. skatteloven § 12-2.¹³² Som personinntekt regnes blant annet lønn.¹³³ For selvstendig næringsdrivende skal det beregnes personinntekt.¹³⁴

For lønnsinntekt beregnes det trygdeavgift på 8,2 %, mens det for næringsinntekt beregnes trygdeavgift på 11,4 %.¹³⁵

---

¹²⁹ Lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) § 23-2 andre ledd.

¹³⁰ Folketrygdloven § 23-2 første punktum.

¹³¹ Skatteetaten om arbeidsgiveravgift: <<http://www.skatteetaten.no/no/Tabeller-og-satser/Arbeidsgiveravgift/>> [Lesedato: 21. mars 2015].

¹³² Folketrygdloven § 23-3 første punktum.

¹³³ Lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) § 12-2 bokstav a.

¹³⁴ Skatteloven § 12-2 bokstav g og 12-10.

¹³⁵ Folketrygdloven § 23-2 andre og tredje ledd og <<http://www.skatteetaten.no/no/Tabeller-og-satser/Trygdeavgift/>> [Lesedato: 17. mars 2015].

12 Skattefri omdanning av virksomhet

Hvis man har startet opp med en eierform, og ønsker å gå over til en annen, er en mulighet å legge ned det eksisterende foretaket og starte et nytt foretak med ønsket eierform. Dette er den raskeste og enkleste måten å endre organisasjonsform.

Ulempen med denne måten å endre organisasjonsform, er at det normalt må betales skatt ved avvikling, dersom markedsverdien på eiendelene i virksomheten er høyere enn den bokførte verdien. Dersom avvikling medfører realisasjonsbeskatning, kan skattefri omdanning være aktuelt i visse tilfeller.

12.1 Skattefri omdanning av ENK, ANS/DA, NUF og SA

For enkelte eierformer er det på visse vilkår mulig å foreta en skattefri omdanning av virksomheten dersom man ønsker å endre eierform til aksjeselskap (eller allmennaksjeselskap). Det stilles som krav at det nye selskapet overtar virksomheten, eiendelene og gjelden til det eksisterende foretaket.¹³⁶ Tilsvarende bestemmelser om skattefri omdanning fra aksjeselskap til andre eierformer finnes ikke.

Både enkeltpersonforetak, ansvarlige selskap, NUF og samvirkeforetak er omfattet av reglene om skattefri omdanning. For enkeltpersonforetak er det også mulig å foreta en skattefri omdanning til ansvarlig selskap.¹³⁷

Uavhengig av om det foretas en skattefri omdanning innebærer endring av organisasjonsform også bytte av organisasjonsnummer. Det er med andre ord ikke mulig å overføre foretakets organisasjonsnummer til ett nytt foretak/selskap. Alle avtaler som er inngått med leverandører/samarbeidspartnere mv. må derfor flyttes over til nytt foretak.

---

¹³⁶ Skatteloven § 11-20 første ledd og forskrift 19. november 1999 nr. 1158 til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14 §§ 11-20-1 andre ledd og 11-20-2.

¹³⁷ Forskrift til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven § 11-20-1 andre og tredje ledd. Reglene om omdanning inkluderer også virksomhet drevet av kommune eller fylkeskommune, interkommunalt selskap og statsforetak.

Ved skattefri omdanning fra et eksisterende foretak til et nytt aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, må det foreligge erklæring fra revisor om at eiendelene som er overført ikke er balanseført til mer enn virkelig verdi.¹³⁸ Det må også utarbeides en åpningsbalanse for det nye selskapet. Åpningsbalansen må godkjennes av revisor.¹³⁹

Selv om det skulle medføre en viss skatteplikt å legge ned det eksisterende foretaket, er det ofte hensiktsmessig å legge ned det eksisterende foretaket og starte opp driften i et nytt selskap uten å gå veien om skattefri omdanning. Grunnen er at prosessen med skattefri omdanning medfører arbeid, er tidkrevende og innebærer honorar til revisor. I tillegg handler det i realiteten ikke om skattefritak, men om en utsettelse av skatteplikten.

12.2 Omdanning fra AS til ASA og fra ASA til AS

Aksjeselskap kan omdannes til allmennaksjeselskap uten at dette utløser realisasjonsbeskatning, da den juridiske enheten består ved endring fra AS til ASA. Ettersom den juridiske enheten består beholder selskapet organisasjonsnummeret. Generalforsamlingen må treffe beslutning om omdanning fra aksjeselskap til allmennaksjeselskap, samt fatte vedtak om at allmennaksjeselskapet skal invitere navngitte eller ikke navngitte personer til å tegne aksjer når selskapet er omdannet.¹⁴⁰ Omdanningen må meldes til Foretaksregisteret innen tre måneder etter vedtaket er fattet.¹⁴¹

Et allmennaksjeselskap kan også omdannes til aksjeselskap uten at dette innebærer avvikling av den juridiske enheten.¹⁴² Ettersom den juridiske enheten består, utløses det ikke realisasjonsbeskatning, og selskapet endrer ikke organisasjonsnummer. Også for allmennaksjeselskap må vedtak om omdanning til aksjeselskap besluttes av generalforsamlingen, og meldes til Foretaksregisteret innen tre måneder.

---

¹³⁸ Forskrift til utfylling og gjennomføring mv av skatteloven § 11-20-3 tredje ledd.

¹³⁹ Aksjeloven § 2-8 nr. 1 og 2/lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven) § 2-8 nr. 1 og 2.

¹⁴⁰ Aksjeloven § 15-1 nr. 1.

¹⁴¹ Aksjeloven § 15-2 nr. 1.

¹⁴² Allmennaksjeloven §§ 15-1 nr. 2 og 15-2 nr. 1.

12.3 Omdanning fra ANS til DA og fra DA til ANS

Det kan foretas omdanning fra ANS til DA, og motsatt, uten at dette utløser realisasjonsbeskatning. Omdanning fra ANS til DA eller fra DA til ANS endrer fordelingen av ansvaret. Den juridiske enheten består, og selskapet beholder organisasjonsnummeret. Omdanning fra ANS til DA eller fra DA til ANS krever endring av selskapsavtalen.¹⁴³ Ny selskapsavtale må sendes Foretaksregisteret.

12.3.1 Oversikt – muligheter for endring av organisasjonsform og skattefri omdanning

Fra/til	ENK	ANS	DA	NUF	SA	AS	ASA
Enkeltpersonforetak		x	x			x	x
Ansvarlig selskap med solidarisk ansvar (ANS)			x			x	x
Ansvarlig selskap med delt ansvar (DA)		x				x	x
Norskregistrert utenlandsk foretak						x	x
Samvirkeforetak						x	x
Aksjeselskap							x
Allmennaksjeselskap						x	

¹⁴³ Av selskapsloven § 2-3 nr. 2 bokstav a følger at selskapsavtalen skal inneholde selskapets foretaksnavn. Lov 21. juni 1985 nr. 79 om enerett til foretaksnavn og andre forretningskjennetegn mv. (foretaksnavneloven) § 2-2 andre ledd krever at foretaksnavn for ansvarlig selskap med solidarisk ansvar inneholder forkortelsen ANS, mens ansvarlig selskap med delt ansvar inneholder forkortelsen DA.

13 Avvikling

13.1 Avvikling av enkeltpersonforetak

Avvikling av et enkeltpersonforetak krever ingen formell avviklingsprosedyre. Et enkeltpersonforetak slettes ved bruk av det elektroniske skjemaet «Samordnet registermelding – registrering av nye og endring av eksisterende foretak og enheter (BR-1010) eller papirblanketten «Forenklet registermelding – blankett for sletting».¹⁴⁴

Det kreves ingen vedlegg ved melding om sletting av enkeltpersonforetak.

13.2 Avvikling av aksjeselskap

Første trinn i avviklingen av et aksjeselskap er at generalforsamlingen beslutter at selskapet skal oppløses.¹⁴⁵ Når beslutning om oppløsning er truffet, må generalforsamlingen velge et avviklingsstyre.¹⁴⁶ Deretter meldes vedtak om oppløsning og valg av avviklingsstyre til Foretaksregisteret.¹⁴⁷

Når melding om oppløsning er registrert i Foretaksregisteret, kunngjøres beslutningen. Kreditorerne gis en frist på seks uker til å melde eventuelle krav til avviklingsstyret. Kreditorer med kjent adresse må varsles direkte av selskapet, så fremt dette er mulig.¹⁴⁸

Avviklingsstyret må utarbeide en oversikt over selskapets eiendeler og forpliktelser og sette opp en avviklingsbalanse. Oversikten og balansen må revideres og gjøres tilgjengelig for aksjonærene.¹⁴⁹ Kostnadene til revidering ligger normalt på fra 3 000 til 10 000 kroner, avhengig av selskapets kompleksitet, og om revisor kun skal revidere, eller også skal være med på utarbeidelsen av dokumentene.¹⁵⁰

---

¹⁴⁴ Enhetsregisterloven § 6 andre ledd første punktum. Altinn - elektronisk samordnet registermelding: <<https://www.altinn.no/Skjema-og-tjenester/Etater/Bronnoysundregistrene/Samordnet-registermelding---Hovedblankett/>> Papirblankett: <<http://www.brreg.no/blanketter/sletting.html>> [Lesedato 21. mars 2015].

¹⁴⁵ Aksjeloven § 16-1 nr. 1.

¹⁴⁶ Aksjeloven § 16-2 nr. 1 første punktum.

¹⁴⁷ Aksjeloven § 16-3.

¹⁴⁸ Aksjeloven § 16-4. Kunngjøring skjer hos Brønnøysundregistrene: <<http://w2.brreg.no/kunngjoring/index.jsp>> [Lesedato: 21. mars 2015].

¹⁴⁹ Aksjeloven § 16-6.

¹⁵⁰ Prisanslag innhentet per telefon fra BDO Bodø 24. mars 2015.

Før aksjeselskapet kan oppløses, må det leveres selvangivelse og kreves forhåndsligning.¹⁵¹ Når selskapets forpliktelser er gjort opp og kreditorfristen er ute, kan det foretas utdeling til aksjonærene.¹⁵²

Etter utdeling skal det reviderte oppgjøret godkjennes av generalforsamlingen. Deretter må melding om sletting av selskapet sendes til Foretaksregisteret.¹⁵³

13.3 Avvikling av ansvarlig selskap

Første trinn i avviklingen av et ANS/DA er at selskapsmøtet fatter beslutning om oppløsning.¹⁵⁴ Dersom noen av deltakerne krever det, skal det velges et avviklingsstyre.¹⁵⁵ Når vedtak om oppløsning er fattet, meldes dette til Foretaksregisteret. Foretaksregisteret kunngjør beslutningen. Kreditorne gis en frist på seks uker til å melde krav til selskapet.¹⁵⁶

De som er valgt til å avvikle selskapet (selskapsmøtet eller avviklingsstyret), må utarbeide oversikt over eiendeler og forpliktelser, samt sette opp avviklingsbalanse.¹⁵⁷

Før selskapet oppløses, må det leveres selvangivelse og kreves forhåndsligning.¹⁵⁸

Når forpliktelsene er gjort opp eller sikret, eventuelle gevinstandeler er utbetalt og tapsandeler innbetalt, og selskapsmøtet har godkjent oppgjøret, må melding om avvikling av selskapet sendes til Foretaksregisteret.¹⁵⁹

Det må også leveres aksjonærregisteroppgave for aksjeselskapet året etter at det er avviklet.¹⁶⁰

---

¹⁵¹ Ligningsloven § 4-7 nr. 8 jf. § 8-10 nr. 1.

¹⁵² Aksjeloven § § 16-7 - 16-9.

¹⁵³ Aksjeloven § 16-10 nr. 1.

¹⁵⁴ Selskapsloven § 2-37 nr. 1.

¹⁵⁵ Selskapsloven § 2-38 nr. 1.

¹⁵⁶ Selskapsloven § 2-39.

¹⁵⁷ Selskapsloven § 2-40 nr. 1.

¹⁵⁸ Ligningsloven § 4-7 nr. 8 jf. § 8-10 nr. 1.

¹⁵⁹ Selskapsloven § 2-41 nr. 7 og 8.

¹⁶⁰ Ligningsloven § 5-7 og aksjonærregisteroppgaven:

<http://www.skatteetaten.no/no/Skjemaer/Aksjonarregisteroppgaven/> [Lesedato: 21. mars 2015].

13.4 Avvikling av NUF

Avvikling av NUF skjer ved innsending av melding om sletting til Foretaksregisteret. Dersom selskapet i utlandet er slettet, må det legges ved dokumentasjon som viser dette. Er selskapet i utlandet ikke slettet, må det legges ved protokoll fra kompetent organ i hovedselskapet som viser beslutning om oppløsning av den norske avdelingen.¹⁶¹

13.5 Avvikling av samvirkeforetak

Første trinn i avviklingen av et samvirkeforetak er at årsmøtet beslutter at foretaket skal oppløses.¹⁶² Når vedtak om oppløsning er fattet, velger årsmøtet et avviklingsstyre.¹⁶³ Deretter meldes beslutning om oppløsning og valg av avviklingsstyre til Foretaksregisteret.¹⁶⁴

Når melding om oppløsning er registrert av Foretaket, kunngjøres oppløsningen. Kreditorerne får en frist på seks uker til å melde krav til avviklingsstyret. Kreditorer med kjent adresse skal varsles direkte av selskapet om mulig.¹⁶⁵

Avviklingsstyret må utarbeide en oversikt over selskapets eiendeler og forpliktelser og sette opp en avviklingsbalanse. Avviklingsregnskapet skal revideres dersom samvirkeforetaket har revisjonsplikt. Oversikten og balansen skal gjøres tilgjengelig for aksjonærene.¹⁶⁶

Før samvirkeforetak kan slettes, må selvangivelse være levert og forhåndsligning gjennomført.¹⁶⁷

Når selskapets forpliktelser er gjort opp og det har gått minst to måneder fra kunngjøringen av kreditorvarselet, kan det foretas utdeling til medlemmene. Medlemmene har rett til utbetaling av andelsinnskuddene og innestående på medlemskonti, hvis det er midler til dette, med mindre annet følger av vedtektene.

---

¹⁶¹ Brønnøysundregistrene, nødvendige vedlegg ved registrering i Foretaksregisteret: <http://www.brreg.no/blanketter/samordnet_veiledning_vedl_fr_nyreg.html> [Lesedato: 21. mars 2015].

¹⁶² Samvirkelova § 127 nr. 1.

¹⁶³ Samvirkelova § 128 nr. 1.

¹⁶⁴ Samvirkelova § 129.

¹⁶⁵ Samvirkelova § 130.

¹⁶⁶ Samvirkelova § 132.

¹⁶⁷ Ligningsloven § 4-7 nr. 8 jf. 8-10 nr. 1.

Gjenstående midler «skal gå til samvirkeformål eller allmennyttige formål», med mindre vedtektene sier at midlene skal fordeles blant medlemmene med grunnlag i deres omsetning med foretaket de siste 1 – 5 år.¹⁶⁸

Etter at utdeling er gjennomført, skal oppgjøret godkjennes av årsmøtet. For revisjonspliktige samvirkeforetak skal oppgjøret revideres. Når årsmøtet har godkjent oppgjøret, skal melding om sletting av samvirkeforetaket sendes Foretaksregisteret.¹⁶⁹

---

¹⁶⁸ Samvirkelova § 135.

¹⁶⁹ Samvirkelova § 136.

14 Sosiale rettigheter

14.1 Arbeidstaker eller næringsdrivende

Retten til sosiale rettigheter varierer avhenging av hvorvidt man er arbeidstaker eller selvstendig næringsdrivende. Retten til blant annet sykepenger, foreldrepenger og dagpenger er dermed forskjellig for innehaver i et enkeltpersonforetak/deltaker i et ansvarlig selskap, og arbeidstaker i selskap/foretak. Innehaver i et enkeltpersonforetak og deltaker i ansvarlig selskap (selvstendig næringsdrivende) kan ikke selv bli ansatt i eget foretak. Aksjonærer i et aksjeselskap, aksjonærer i et NUF og medlemmer i et samvirkeforetak kan imidlertid være ansatt i eget selskap/foretak.¹⁷⁰

For å unngå å behandle samme regelverk flere ganger, omtales rettighetene til innehaver i enkeltpersonforetak og deltaker i et ansvarlig selskap i stor grad samlet i punkt 14 om sosiale rettigheter. Det samme gjelder rettighetene til aksjonærer i aksjeselskap/NUF, og medlemmer i et samvirkeforetak som er ansatt i eget selskap/foretak. Innehaver i enkeltpersonforetak og deltaker i ansvarlig selskap omtales som selvstendig næringsdrivende, mens aksjonærer i AS/NUF og medlemmer i samvirkeforetak som er ansatt i eget selskap, omtales som arbeidstakere/ansatte.

Utgangspunktet er at ansatte normalt har bedre rettigheter enn innehavere av enkeltpersonforetak og deltakere i ansvarlig selskap.

14.1.1 Grensedragningen mellom arbeidstaker og næringsdrivende

Skatteetaten vektlegger følgende momenter ved vurderingen av om en virksomhet regnes som næringsvirksomhet:

- Virksomheten skjer for utøverens regning og risiko
- Virksomheten har en viss varighet og ett visst omfang
- Virksomheten er egnet til å gi økonomisk overskudd
- Virksomheten innebærer aktivitet (passiv kapitalplassering er ikke næringsvirksomhet)

---

¹⁷⁰ Man vil være aksjonær i hovedselskapet og ikke NUFet.

Videre taler det for at det foreligger selvstendig næringsvirksomhet når oppdragstakeren:

- Har mer enn én oppdragsgiver
- Har egne lokaler
- Holder egne materialer og driftsmidler
- Mottar betaling i fast beløp og ikke per time el. l.
- Kan benytte egne ansatte til oppdraget
- Oppdraget ikke bare er avgrenset i tid
- Ikke har krav på flere oppdrag fra oppdragsgiver
- Ikke har krav på betaling når oppdraget ikke utføres

At oppdragsgiver betaler for hele oppdraget samlet, kan klage på resultatet, og ikke har faglig eller administrativ instruksjonsmyndighet taler også for at det er snakk om selvstendig næringsvirksomhet.

Følgende momenter trekker i retning av at det foreligger et arbeidstakerforhold:

- Arbeidstaker stiller sin arbeidskraft til rådighet og har ikke anledning til å benytte egne ansatte
- Arbeidstaker er underlagt arbeidsgivers administrative og faglige kontroll
- Arbeidsgiver dekker det meste av kostnadene
- Arbeidsgiver stiller utstyr og lokaler til rådighet
- Arbeidsgiver har risikoen for arbeidsresultatet¹⁷¹

---

¹⁷¹ Folketrygdloven § 1-10 og Skatteetatens brosjyre «Arbeidstaker eller næringsdrivende?» s. 6-8: <http://www.skatteetaten.no/upload/Brosjyrer_og_bok/Arbeidstaker_eller_naringsdrivende_BM.pdf> [Lesedato: 21. mars 2015].

14.1.2 Gjennomskjæring

I utgangspunktet kan man velge eierform fritt. At man har registrert et enkeltpersonforetak, er imidlertid ikke tilstrekkelig for å bli ansett som selvstendig næringsdrivende. Det avgjørende er realiteten i forholdet mellom arbeidstaker/arbeidsgiver eller oppdragstaker/oppdragsgiver.

Både Skatteetaten og Arbeidstilsynet kan foreta såkalt gjennomskjæring. En gjennomskjæring fra Arbeidstilsynets side innebærer at Arbeidstilsynet «fastslår at forholdene tilsier at arbeidstakeren eller enkeltpersonforetaket har en arbeidstakerrelasjon til en arbeidsgiver på stedet...».¹⁷² Dette kan skje når Arbeidstilsynet vurderer at enkeltpersonforetaket ikke er en reell uavhengig aktør.

Gjennomskjæring foretatt av Arbeidstilsynet skjer ofte som et ledd i arbeidet mot sosial dumping. Ikke alle som registrerer et enkeltpersonforetak, gjør dette av eget ønske. I bransjer med høy grad av arbeidsinnvandring har eksempelvis registrering av enkeltpersonforetak på personer som vurderes å ha en arbeidstakerrelasjon til oppdragsgiver, vært en aktuell problemstilling. Ettersom svært mange rettigheter henger sammen med hvorvidt man er å betrakte som arbeidstaker, har enkelte virksomheter presset utenlandske arbeidstakere til å registrere enkeltpersonforetak for å omgå regelverket knyttet til arbeidsgiverrollen og pliktene som arbeidsgiver. Også i bransjer som ikke er preget av høy arbeidsinnvandring, har det kommet tilbakemeldinger om at det oppleves vanskelig å få en ansettelse, mens mulighetene til å få jobb/oppdrag øker dersom man er villig til å ta oppdrag som selvstendig næringsdrivende.¹⁷³

Når Arbeidstilsynet har fattet vedtak om gjennomskjæring og fastslått at det foreligger et arbeidstakerforhold, vil den som defineres som arbeidstaker, være underlagt arbeidsmiljølovens regler om arbeidsmiljø og arbeidstid.¹⁷⁴

Dersom Skatteetaten foretar gjennomskjæring, må den som har betalt for oppdrag, også betale skatt og arbeidsgiveravgift av beløpet som skulle vært utbetalt som lønn. Dette

---

¹⁷² Arbeidstilsynet, Kompass tema nr. 1 2015, Erfaringer fra Arbeidstilsynets tilsyn mot sosial dumping s. 16: <<http://www.arbeidstilsynet.no/binfil/download2.php?tid=250388>> [Lesedato: 21. mars 2015].

¹⁷³ Opplyst muntlig fra Bedriftsveiledning, Brønnøysundregistrene, 23. mars 2015.

¹⁷⁴ Lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv (arbeidsmiljøloven).

innebærer at man ikke alltid står fritt ved valg av eierform/organisering. Dersom relasjonen mellom oppdragsgiver og oppdragstaker i realiteten er å anse som en arbeidsgiver-arbeidstakerrelasjon, kan arbeidsgiver ikke fraskrive seg arbeidsgiveransvaret ved å vise til at arbeidstaker er selvstendig fordi han eller hun er innehaver av et enkeltpersonforetak.

14.1.3 Solidaransvar og allmenngjorte tariffavtaler

Oppdragsgiver kan holdes ansvarlig for forpliktelsene til oppdragstaker og/eller eventuelle underleverandører selv om det ikke foreligger grunnlag for gjennomskjæring. Dette ansvaret kalles solidaransvar for oppdragsgiver og følger av lov om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. (allmenngjøringsloven) § 13.¹⁷⁵ Solidaransvaret innebærer at oppdragivere som setter ut arbeid eller leier inn arbeidstakere, står ansvarlig for at alle som utfører arbeid i forbindelse med oppdraget får den lønnen og de arbeidsvilkår de har krav på. Solidaransvaret gjelder i alle bransjer hvor det er gitt forskrift om allmenngjøring av tariffavtale. Per mai 2015 inkluderer dette byggebransjen, skips- og verftsindustrien, jordbruks- og gartnerinæringene, renholdsbransjen, fiskeindustribransjen og elektrobransjen.¹⁷⁶

14.2 Sykepenger

14.2.1 Sykepenger til arbeidstakere

Arbeidstaker som er arbeidsufør, har rett til sykepenger.¹⁷⁷ Sykepengene for arbeidstakere utgjør 100 % av sykepengegrunnet.¹⁷⁸ De første 16 sykedagene har arbeidstaker normalt rett til sykepenger fra arbeidsgiver. Retten til sykepenger fra

---

¹⁷⁵ Lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler mv. (allmenngjøringsloven).

¹⁷⁶ Forskrift 27. november 2014 nr 1482 om allmenngjøring av tariffavtale for byggeplasser i Norge, forskrift 27. november 2014 nr. 1829 om delvis allmenngjøring av Industriooverenskomsten/VO-delen for skips- og verftsindustrien, forskrift 27. november 2014 nr. 1481 om allmenngjøring av tariffavtale for jordbruks- og gartnerinæringene, forskrift 27. november 2014 nr. 1483 om allmenngjøring av tariffavtale for renholdsbedrifter, forskrift 27. november 2014 nr. 1805 om allmenngjøring av tariffavtale for fiskeindustribedrifter og forskrift 3. februar 2015 nr. 394 om delvis allmenngjøring av Landsoverenskomsten for elektrofagene.

¹⁷⁷ Folketrygdloven § 8-15.

¹⁷⁸ Folketrygdloven § 8-16.

folketrygden gjelder fra og med 17. sykedag.¹⁷⁹ Som grunnlag for beregning av sykepenger fra arbeidsgiver (sykepengegrunnlaget), legges en beregnet ukeinntekt som omregnes til årsinntekt.¹⁸⁰ Sykepengegrunnlaget per år er maksimalt seks ganger grunnbeløpet.¹⁸¹ Som hovedregel er sykepengegrunnlaget som legges til grunn av NAV, det samme som sykepengegrunnlaget for arbeidsgiver. Dersom omregnet årsinntekt er mer enn 25 % høyere eller lavere enn den pensjonsgivende årsinntekten, tilsvarer imidlertid sykepengegrunnlaget som legges til grunn av NAV, snittet av den pensjonsgivende årsinntekten de tre siste år. Er ikke denne beregningsmåten representativ for inntekten på sykmeldingstidspunktet, eller arbeidstaker har hatt for lav inntekt til å få pensjonspoeng de tre siste år, kan sykepengegrunnlaget bestemmes ved skjønn.¹⁸²

14.2.2 Sykepenger til selvstendig næringsdrivende

Selvstendig næringsdrivende som er arbeidsufør, har rett til sykepenger.¹⁸³ Som selvstendig næringsdrivende regnes «... enhver som for egen regning og risiko driver en vedvarende virksomhet som er egnet til å gi nettoinntekt.»¹⁸⁴ Innehaver av enkeltpersonforetak og deltaker i ANS og DA faller normalt inn under definisjonen.

Sykepengene til selvstendig næringsdrivende utgjør 65 % av sykepengegrunnlaget. Retten til sykepenger gjelder fra og med 17. sykedag.¹⁸⁵ Som grunnlag for beregning av sykepenger legges som hovedregel gjennomsnittet av den pensjonsgivende årsinntekten de tre siste inntektsårene. Grunnlaget er begrenset til 6 G.¹⁸⁶

---

¹⁷⁹ Folketrygdloven § 8-17 første ledd bokstav a.

¹⁸⁰ Folketrygdloven § 8-28.

¹⁸¹ Grunnbeløpet – også kalt G. Av folketrygdloven § 1-4 følger at «Grunnbeløpet er en beregningsfaktor som har betydning for retten til ytelser og for størrelsen på ytelser etter denne loven. Grunnbeløpet fastsettes av Kongen og reguleres årlig med virkning fra 1. mai i samsvar med lønnsveksten. Til grunn for reguleringen legges forventet lønnsutvikling i reguleringsåret, justert for eventuelt avvik mellom forventet og faktisk lønnsutvikling siste to år.» Grunnbeløpet (G) er per 1. mai 2014 kroner 88 370. 6 G utgjør dermed 530 200 kroner per 1. mai 2014.

¹⁸² Folketrygdloven § 8-30 første til fjerde ledd.

¹⁸³ Folketrygdloven § 8-34.

¹⁸⁴ Folketrygdloven § 1-10

¹⁸⁵ Folketrygdloven § 8-34.

¹⁸⁶ Folketrygdloven § 8-35 første ledd.

Hvis den selvstendige næringsdrivendes virksomhet eller arbeidssituasjon er varig endret, slik at den pensjonsgivende årsinntekten avviker mer enn 25 prosent fra inntekten som er beregnet på bakgrunn av pensjonspoengene for de tre siste år, kan sykepengegrunnlaget fastsettes ved skjønn.¹⁸⁷

14.2.3 Forsikring for tillegg til sykepenger til selvstendig næringsdrivende

Selvstendig næringsdrivende (innehaver i enkeltpersonforetak og deltaker i ansvarlig selskap eller selskap med delt ansvar) kan få bedre sykepengerettigheter ved å tegne en forsikring i folketrygden.¹⁸⁸

Det finnes tre ulike nivå på forsikringen:

- Sykepenger med 65 prosent av sykepengegrunnlaget fra 1. sykedag
- Sykepenger med 100 prosent av sykepengegrunnlaget fra 17. sykedag
- Sykepenger med 100 prosent av sykepengegrunnlaget fra første sykedag

For disse forsikringene må det betales en premie på henholdsvis 2 prosent, 2,9 prosent og 9,9 prosent av forventet årsinntekt.¹⁸⁹ Det skal ikke beregnes premie for årsinntekt som overstiger 6 G. Forsikringen tegnes hos NAV.

---

¹⁸⁷ Folketrygdloven § 8-35 tredje ledd.

¹⁸⁸ Folketrygdloven § 8-36.

¹⁸⁹ Forskrift 25. mars 1997 nr. 261 om forsikring for tillegg til sykepenger for selvstendig næringsdrivende § 1 andre ledd. Premiene fastsettes årlig av Arbeids- og velferdsdirektoratet med hjemmel i forskrift 25. mars 1997 nr. 261 om forsikring for tillegg til sykepenger for selvstendig næringsdrivende. Premiene for 2015 er tilgjengelig på Nav: <https://www.nav.no/rettskildene/Vedlegg/104082.cms> [Lesedato: 21. mars 2015].

14.2.4 Oversikt – sykepenger til selvstendig næringsdrivende/ansatte

	Innehaver i ENK/deltaker i ANS/DA (uten forsikring for tillegg til sykepenger)	Ansatt (i AS/NUF/SA)
Sykepenger de første 16 sykedagene	Nei	Ja – men betales av arbeidsgiver
Sykepenger f.o.m. dag 17	65 % av sykepengegrunnlaget	Ja – 100 % av sykepengegrunnlaget

14.2.5 Oversikt – sykepenger til selvstendig næringsdrivende med forsikring

	Innehaver i ENK/deltaker i ANS/DA	Forsikringspremie
Sykepengeforsikring nivå 1	65 % av sykepengegrunnlaget fra dag 1	2,0 %
Sykepengeforsikring nivå 2	100 % av sykepengegrunnlaget fra dag 17	2,9 %
Sykepengeforsikring nivå 3	100 % av sykepengegrunnlaget fra dag 1	9,9 %

14.3 Omsorgspenger ved barns og barnepassers sykdom

14.3.1 Omsorgspenger til arbeidstakere

Arbeidstaker som har omsorg for barn, har rett til omsorgspenger dersom vedkommende er borte fra arbeidet på grunn av nødvendig tilsyn med sykt barn.¹⁹⁰ Denne retten gjelder til og med året barnet fyller 12 år. Retten gjelder også hvis barnet trenger følge til legebesøk eller lignende, eller hvis den som har det daglige tilsynet med barnet er syk.

Retten til omsorgspenger gjelder i inntil 10 dager per kalenderår. Ved omsorg for mer enn to barn gjelder retten til omsorgspenger i inntil 15 dager. Arbeidstaker som er alene om omsorgen, gis inntil 20 dager. Arbeidstaker som er alene om omsorgen for mer enn to barn, gis inntil 30 dager. For arbeidstaker med kronisk syke eller funksjonshemmede barn gis det ett tillegg på 10 dager for hvert av disse barna.¹⁹¹

Omsorgspengene beregnes etter samme regler som sykepenger og utgjør 100 % av sykepengegrunnlaget. Arbeidsgiver kan kreve refusjon fra folketrygden for stønadsdager som overstiger 10.¹⁹²

14.3.2 Omsorgspenger til selvstendig næringsdrivende

Selvstendig næringsdrivende har ikke rett til omsorgspenger i forbindelse med nødvendig tilsyn med sykt barn.

Det er imidlertid vedtatt endringer i folketrygdloven §§ 9-5 til 9-9 som innebærer at selvstendig næringsdrivende får samme rett til omsorgspenger som arbeidstakere har i dag.¹⁹³ Lovendringen trer i kraft fra 1. juli 2015. For de ti første fraværsdagene gis det ikke omsorgspenger. Dette skiller seg i praksis lite fra reglene for arbeidstaker som jobber i egen bedrift, da bedriften må dekke de ti første fraværsdagene for sine arbeidstakere.

---

¹⁹⁰ Folketrygdloven § 9-5.

¹⁹¹ Folketrygdloven § 9-6 første og andre ledd.

¹⁹² Folketrygdloven § 9-8 andre og tredje ledd.

¹⁹³ Lov 19. desember 2014 nr. 74 om endringer i folketrygdlova og einskilde andre lover.

I beregningen av omsorgspenger til selvstendig næringsdrivende gis det 100 prosent av sykepengegrunnlaget (inntil 6 G) uavhengig av om den selvstendig næringsdrivende har tegnet tilleggsforsikring for sykepenger.¹⁹⁴

14.4 Pleiepenger og opplæringspenger

14.4.1 Lovendring fra 1. januar 2015

Inntil nylig hadde selvstendig næringsdrivende ikke rett til pleiepenger og opplæringspenger. En lovendring i folketrygdloven som trådte i kraft fra 1. januar 2015, sørget i stor grad for å likestille arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende på dette området.¹⁹⁵

14.4.2 Pleie- og opplæringspenger for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende

Til arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som har omsorg «..for barn under 12 år som er eller har vært innlagt i helseinstitusjon eller er behandlet poliklinisk i sykehus, ytes det pleiepenger hvis barnet trenger kontinuerlig tilsyn og pleie».¹⁹⁶ Retten gjelder til barnet fyller 18 år hvis barnet har kronisk sykdom eller er funksjonshemmet.¹⁹⁷

Retten til pleiepenger kan også gjelde for den som har omsorg for barn under 18 år med livstruende eller svært alvorlig sykdom eller skade, i forbindelse med pleie av en nærstående i livets slutfase, og i forbindelse med opplæring som er nødvendig for å kunne pleie barn med funksjonshemming eller langvarig sykdom.¹⁹⁸

Pleiepenger og opplæringspenger gis etter samme regler som sykepenger fra folketrygden. Selvstendig næringsdrivende får likevel «ytelse med 100 prosent av grunnlaget inntil seks ganger grunnbeløpet».¹⁹⁹

---

¹⁹⁴ Folketrygdloven § 9-9 andre ledd (ny - trer i kraft fra 1. juli 2015).

¹⁹⁵ Innst. L nr. 4 (2014-2015) s. 16.

¹⁹⁶ Folketrygdloven § 9-10 første ledd.

¹⁹⁷ Folketrygdloven § 9-10 andre ledd.

¹⁹⁸ Folketrygdloven §§ 9-11, 9-12 og 9-13.

¹⁹⁹ Folketrygdloven § 9-16 første ledd.

Arbeidstakere får feriepengar med 10,2 prosent for de 12 første ukene av perioden med pleiepengar og/eller opplæringspengar. Selvstendig næringsdrivende får ikkje feriepengar av disse ytelsene.²⁰⁰

14.4.3 Oversikt – rett til pleiepengar for selvstendig næringsdrivende (ENK/ANS/DA) kontra ansatte i AS, NUF eller SA

	ENK	AS	NUF	ANS/DA	SA
Rett til pleiepengar	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Rett til feriepengar av pleiepengar	Nei	Ja	Ja	Nei	Ja

14.5 Foreldrepengar

Foreldrepengar er ytelser som gis til barnets mor og far i forbindelse med fødsel eller adopsjon av barn under 15 år.²⁰¹ For å ha rett til foreldrepengar må den som skal ta ut foreldrepengar, som hovedregel ha vært yrkesaktiv med pensjonsgivende inntekt i minst seks av de siste ti månedene.²⁰²

I forbindelse med fødsel kan det gis foreldrepengar for en periode på totalt 49 uker med full sats eller 59 uker med redusert sats.²⁰³

Full sats innebærer at det utbetales foreldrepengar med 100 prosent av beregningsgrunnlaget. Redusert sats innebærer at det utbetales foreldrepengar med 80 prosent av beregningsgrunnlaget.²⁰⁴

Både arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende gis foreldrepengar med 100 prosent av beregningsgrunnlaget. Som for sykepengar gis det imidlertid ikkje foreldrepengar for inntekt som overstiger seks ganger grunnbeløpet.²⁰⁵ Beregningsgrunnlaget for

²⁰⁰ Folketrygdloven § 9-17.

²⁰¹ Folketrygdloven § 14-5 første ledd.

²⁰² Folketrygdloven § 14-6 første ledd.

²⁰³ Folketrygdloven § 14-9 første ledd.

²⁰⁴ Folketrygdloven § 14-9 tredje ledd.

²⁰⁵ Folketrygdloven § 14-7.

arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende er imidlertid ikke likt, se nærmere punkt 14.5.3 nedenfor.

14.5.1 Foreldrepenger til arbeidstakere

Foreldrepenger til arbeidstakere beregnes på grunnlag av inntekt etter samme regler som for sykepenge fra folketrygden.²⁰⁶ Dette innebærer at utgangspunktet er at foreldrepenger til arbeidstakere fastsettes ut fra en beregnet ukeinntekt som omregnes til årsinntekt. Dersom omregnet årsinntekt avviker mer enn 25 % fra den pensjonsgivende årsinntekten, vil foreldrepengegrunnlaget som legges til grunn av NAV være snittet av den pensjonsgivende inntekten på de tre siste år. Hvis denne beregningsmåten ikke er representativ for inntekten når arbeidstaker går ut i permisjon, eller arbeidstaker har hatt for lav inntekt til å få pensjonspengene de tre siste år, kan foreldrepengegrunnlaget bestemmes ved skjønn.

14.5.2 Foreldrepenger til selvstendig næringsdrivende

Foreldrepenger til selvstendig næringsdrivende beregnes på grunnlag av inntekt etter samme regler som for sykepenge fra folketrygden.²⁰⁷ Dette innebærer at utgangspunktet er at foreldrepenger til selvstendig næringsdrivende fastsettes ut fra snittet av pensjonspoengtallene for de tre siste årene.²⁰⁸

Er den selvstendige næringsdrivendes virksomhet eller arbeidssituasjon varig endret, slik at den pensjonsgivende årsinntekten avviker mer enn 25 prosent fra inntekten som er beregnet på bakgrunn av pensjonspoengene for de tre siste år, kan foreldrepengegrunnlaget fastsettes ved skjønn.²⁰⁹

---

²⁰⁶ Folketrygdloven § 14-7 første ledd første punktum.

²⁰⁷ Folketrygdloven § 14-7 første ledd første punktum.

²⁰⁸ Folketrygdloven § 8-35 andre ledd.

²⁰⁹ Folketrygdloven § 14-7 jf. § 8-35 tredje ledd.

14.5.3 Fortsatt bedre foreldrepenge rettigheter for arbeidstakere?

Med virkning fra 1. juli 2008²¹⁰ ble det gjort endringer i folketrygdloven § 14-7 ved at selvstendige næringsdrivendes rett til foreldrepenge økte fra 65 prosent dekning til 100 prosent dekning. Med denne endringen kunne det se ut til at selvstendige næringsdrivende og arbeidstakere fikk lik rett til foreldrepenge. Ettersom foreldrepengegrunnet ikke beregnes på samme måte for selvstendig næringsdrivende som for arbeidstakere, kan selvstendig næringsdrivende oppleve å få mindre utbetalt enn de ville fått dersom de var ansatt i eget foretak. Årsaken er at NAV normalt legger den pensjonsgivende inntekten de tre siste år til grunn for selvstendig næringsdrivende, mens de legger nåværende lønn til grunn for arbeidstakere. Har inntekten de foregående år vært mindre enn den er når man går ut i permisjon, kan det dermed slå uheldig ut å være selvstendig næringsdrivende kontra arbeidstaker.²¹¹

14.6 Dagpenger under permittering

14.6.1 Dagpenger til arbeidstakere under permittering

Arbeidstaker «... som er permittert på grunn av mangel på arbeid eller andre forhold som arbeidsgiver ikke kan påvirke», kan ha rett til dagpenger.²¹²

Som aksjonær og ansatt i aksjeselskap/NUF eller medlem og ansatt samvirkeforetak kan man ha rett til dagpenger under permittering.

Dagpenger under permittering gis i inntil 26 uker i løpet av en periode på 18 måneder.²¹³

Perioden med rett til dagpenger kan forlenges i perioden arbeidsgiver er fritatt for lønnsplikt, eller dersom arbeidstaker deltar på arbeidsmarkedstiltak.²¹⁴

---

²¹⁰ Ot.prp. nr. 51 (2007 -2008) s. 1.

²¹¹ I en oppstartsperiode vil inntektene ofte være lave, og inntektene har normalt en stigende kurve, slik at man tjener mer i inneværende år enn tidligere år.

²¹² Folketrygdloven §§ 4-3 første punktum og 4-7 første punktum.

²¹³ Folketrygdloven § 4-7 andre ledd.

14.6.2 Dagpenger til selvstendig næringsdrivende under permittering

Selvstendig næringsdrivende (innehaver av enkeltpersonforetak og deltaker i ansvarlig selskap) har ikke rett til dagpenger under permittering, da de ikke regnes som arbeidstakere.

14.7 Dagpenger ved arbeidsløshet

14.7.1 Dagpenger til arbeidstakere

Dagpenger skal gi en delvis erstatning ved bortfall av arbeidsinntekt på grunn av arbeidsløshet.²¹⁵ For å ha rett til dagpenger, må arbeidstiden være redusert med minst 50 prosent.²¹⁶ Videre må man ha hatt en arbeidsinntekt på minst 1,5 G forrige år eller minst 3G de siste tre avsluttede kalenderår.²¹⁷ I kravet til minsteinntekt inkluderes også svangerskapsrelaterte sykepenger, svangerskapspenger og foreldrepenger.²¹⁸ Personer som har fylt 67 år, har ikke rett til dagpenger.²¹⁹

Et vilkår for å ha rett til dagpenger er man er reell arbeidssøker. I dette ligger blant annet at man må være villig til å ta arbeid og å delta på arbeidsmarkedstiltak.²²⁰

Arbeidstakere tjener opp rett til dagpenger av det de mottar i arbeidsinntekt. Personer som er ansatt i eget aksjeselskap, NUF eller samvirkeforetak har følgelig krav på dagpenger ved arbeidsløshet, forusatt at vilkårene ellers er oppfylt.

Man får ikke utbetalt dagpenger for de første tre dagene etter man har meldt seg arbeidsledig.²²¹ I enkelte tilfeller er ventetiden før man får dagpenger på mer enn tre dager.²²²

---

²¹⁴ Forskrift 16. september 1998 nr. 890 om dagpenger under arbeidsløshet og lov 6. mai 1988 nr. 22 om lønnsplikt under permittering § 6-8 jf. § 3 (permitteringslønsloven).

²¹⁵ Folketrygdloven § 4-1.

²¹⁶ Folketrygdloven § 4-3 andre ledd første punktum.

²¹⁷ Folketrygdloven § 4-4 første ledd bokstav a og b.

²¹⁸ Folketrygdloven § 4-4 andre ledd.

²¹⁹ Folketrygdloven § 4-23.

²²⁰ Folketrygdloven § 4-5.

²²¹ Folketrygdloven § 4-9.

²²² Folketrygdloven § 4-10 første ledd.

Hvor lenge man kan få dagpenger er avhengig av størrelsen på arbeidsinntekten i sist avsluttede kalenderår, eller i snitt i de tre siste avsluttede kalenderår før søknadstidspunktet. En som har hatt arbeidsinntekt på 2 G eller mer, kan få dagpenger i 104 uker. En som har hatt arbeidsinntekt på mindre enn 2 G, kan få dagpenger i 52 uker.

14.7.2 Størrelsen på dagpengene

Dagpenger utbetales fem dager per uke. Størrelsen på dagpengene er 2,4 promille av dagpengegrunnet per dag. Dette utgjør i gjennomsnitt 62,4 prosent av tidligere bruttoinntekt. Arbeidsledige som forsørger barn under 18 år, gis et tillegg på 17 kroner per barn per dag.²²³ Det beregnes ikke dagpenger for inntekt som overstiger 6 G.²²⁴

14.7.3 Feriepenger av dagpenger

Tidligere fikk personer som hadde mottatt dagpenger i mer enn åtte uker i løpet av kalenderåret, 9,5 prosent feriepenger av dagpengene som var utbetalt i opptjeningsåret. Denne ordningen opphørte imidlertid med virkning fra 1. januar 2015, slik at det nå ikke utbetales feriepenger av dagpenger.²²⁵

14.7.4 Dagpenger til selvstendig næringsdrivende ved arbeidsløshet

Innehavere av enkeltpersonforetak og deltakere i ansvarlige selskap tjener ikke opp rett til dagpenger av det de tjener som selvstendig næringsdrivende. For å ha rett til dagpenger, må man ha tapt inntekt på grunn av arbeidsløshet. Som arbeidsinntekt regnes ikke inntekt som følge av selvstendig virksomhet.²²⁶ Med arbeidstaker menes «... enhver som arbeider i en annens tjeneste for lønn eller annen godtgjørelse».²²⁷

Innehaver av et enkeltpersonforetak eller deltaker i et ansvarlig selskap har følgelig ikke krav på dagpenger dersom vedkommende blir arbeidsledig, og ikke har hatt

---

²²³ Folketrygdloven § 4-12 første og andre ledd.

²²⁴ Folketrygdloven § 4-11 fjerde ledd.

²²⁵ Folketrygdloven § 4-14.

²²⁶ Folketrygdloven § 4-3

²²⁷ Folketrygdloven § 1-8.

arbeidsinntekt²²⁸ på minst 1,5 G forrige år, eller minst 3 G de siste tre avsluttede kalenderår.

14.7.5 Sosialhjelp til selvstendig næringsdrivende ved arbeidsløshet

De økonomiske konsekvensene av manglende dagpengerrettigheter kan være store. Dersom en selvstendig næringsdrivende må avvikle virksomheten, og ikke finner ny inntektskilde, kan vedkommende søke om økonomisk stønad (økonomisk sosialhjelp). Stønadene skal gi livsopphold for personer som ikke kan sørge for dette gjennom arbeid, egne midler eller andre økonomiske rettigheter.²²⁹ Ettersom ytelsen er behovsprøvd, det ikke opereres med faste satser, og ytelsen kun gis dersom man ikke kan sørge for livsopphold ved egne midler, er ytelsene man får gjennom sosialhjelpordningen normalt vesentlig lavere enn ytelsene man får dersom man har rett til dagpenger.

14.7.6 Dagpenger i forbindelse med etablering av egen virksomhet

Dersom den som planlegger å starte egen virksomhet, allerede mottar dagpenger, kan vedkommende søke om å få beholde dagpengene i en utviklingsfase på inntil 6 måneder og/eller en oppstartsfase på inntil 3 måneder. Etableringen må gjelde ny virksomhet, og må antas å føre til at vedkommende blir selvforsørget.²³⁰

14.8 Lønnsgarantiordningen

Lønnsgarantiordningen er en statlig garantiordning som skal dekke utestående lønns- og feriepengekrav i forbindelse med konkurs.²³¹

Garantien er begrenset til beløp på inntil 2 G, dvs. 176 740 kroner per 1. mai 2014. Det garanteres for krav i inntil en måned fra konkursåpning.²³² Det kan søkes dekning for

---

²²⁸ Eller annen inntekt som inkluderes i kravet til minste arbeidsinntekt, som nevnt under punktet «generelt om dagpenger».

²²⁹ Lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen § 18 og Økonomisk stønad:

<<https://www.nav.no/no/Person/Flere+tema/Sosiale+tjenester/%C3%98konomisk+st%C3%B8nad+%28%C3%B8konomisk+sosialhjelp%29.87469.cms>> [Lesedato: 1. april 2015].

²³⁰ Folketrygdloven § 4-6 tredje ledd og forskrift 16. september 1998 nr. 890 om dagpenger under arbeidsløshet § 5-1 første og andre ledd.

²³¹ Lov 14. desember 1973 om statsgaranti for lønnskrev ved konkurs m.v. (lønnsgarantiloven) § 1 første ledd og forskrift 28. oktober 1998 nr. 999 om statsgaranti ved konkurs m.v.

lønnskrav som går inntil 12 måneder tilbake i tid fra konkursbegjæring ble mottatt hos tingretten.²³³ Garantien er begrenset til lønn i seks måneder.²³⁴

Garantien omfatter lønn i arbeidsforhold hvor det skal betales arbeidsgiveravgift.²³⁵ Dette ekskluderer deltakere i ansvarlige selskap samt innehaver av enkeltpersonforetak fra ordningen, da det ikke skal betales arbeidsgiveravgift av arbeidsgodtgjørelse til selvstendig næringsdrivende.

Garantien er videre begrenset ved at «vederlag til arbeidstaker som har hatt eierandel i virksomheten på minst 20 prosent...» er unntatt, med mindre «arbeidstakeren sannsynliggjør at han ikke har hatt vesentlig innflytelse over driften i virksomheten.»²³⁶

Dette innebærer at lønnsgarantiordningen vil kunne være aktuell for eiere av aksjeselskap, samvirkeforetak og NUF, under forutsetning av at eierandelen er på under 20 prosent, og at vedkommende eier har mottatt lønn for sin arbeidsinnsats i selskapet.

14.8.1 Oversikt – lønnsgarantiordningen

	ENK	AS	NUF	ANS/DA	SA
Innehaver/deltaker	Nei	--	--	Nei	--
Ansatt med eierandel under 20 %	--	Ja	Ja	--	Ja
Ansatt med eierandel over 20 % som kan sannsynliggjøre at han/hun ikke har hatt vesentlig innflytelse over driften	--	Ja	Ja	--	Ja

²³² Lønnsgarantiloven § 1 tredje ledd nr. 1 og 2.

²³³ Lønnsgarantiloven § 1 fjerde ledd nr. 2 jf. dekningsloven § 1-2 første punktum.

²³⁴ Lønnsgarantiloven § 1 tredje ledd jf. dekningsloven § 9-3 tredje ledd andre punktum.

²³⁵ Lønnsgarantiloven § 2.

²³⁶ Lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven) § 9-3 første ledd nr. 1 bokstav b og andre ledd andre punktum.

14.9 Yrkesskadedekning

14.9.1 Yrkesskadedekning for arbeidstakere

Alle arbeidstakere som er medlemmer i folketrygden, har yrkesskadedekning.²³⁷ Folketrygdens yrkesskadedekning gir særfordeler ut over folketrygdens ordinære stønadssystem.²³⁸ Ved yrkesskade eller yrkessykdom er det blant annet egne bestemmelser om beregning av pensjon, stønad ved helsetjenester, grunnstønad, hjelpestønad, sykepenger, arbeidsavklaringspenger, uføretrygd, menerstatning, pensjon til gjenlevende ektefelle, barnpensjon og alderspensjon.²³⁹

Yrkesskade defineres som «...en personskade, en sykdom eller et dødsfall som skyldes en arbeidsulykke som skjer mens medlemmet er yrkesskadedekket...».²⁴⁰

Arbeidsulykke defineres som «...en plutselig eller uventet ytre hending som medlemmet har vært utsatt for i arbeidet. Som arbeidsulykke regnes også en konkret tidsbegrenset ytre hending som medfører en påkjenning eller belastning som er usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommende arbeid».²⁴¹

14.9.2 Yrkesskadedekning for selvstendig næringsdrivende

Selvstendig næringsdrivende (innehavere av enkeltpersonforetak og deltakere i ansvarlige selskap) har ikke automatisk yrkesskadedekning selv om de er medlemmer i folketrygden. De har imidlertid mulighet til å tegne frivillig yrkesskadetrygd mot en særskilt premie på visse vilkår:

- Er under 67 år
- Forventet årsinntekt utenfor tjeneste overstiger folketrygdens grunnbeløp²⁴²

Premien betales årlig og forskuddsvis. Årlig premie er 0,4 prosent av forventet årsinntekt utenfor tjeneste. Det beregnes ikke premie for inntekter som overstiger 12 G.

---

²³⁷ Folketrygdloven § 13-6 første ledd.

²³⁸ Folketrygdloven § 13-1.

²³⁹ Folketrygdloven § 13-2.

²⁴⁰ Folketrygdloven § 13-3 første ledd.

²⁴¹ Folketrygdloven § 13-3 andre ledd.

²⁴² Folketrygdloven § 13-13 første ledd.

Forventet årsinntekt bestemmes ut fra tidligere års pensjonsgivende inntekt og i samråd med søker.²⁴³

14.10 Yrkesskadeforsikring

14.10.1 Yrkesskadeforsikring for arbeidstakere

Yrkesskadeforsikring omfatter «...skader og sykdommer som arbeidstakere påføres i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden.»²⁴⁴ Forsikringen «...skal dekke lidt tap, tap i framtidig erverv og utgifter som skaden antas å påføre skadelidte i framtiden. Har skadelidte fått varig og betydelig skade av medisinsk art, gis særskilt ménerstatning. Loven gjelder ikke oppreisning for skade av ikke-økonomisk art etter skadeserstatningsloven...». Ved dødsfall gis erstatning til personer som arbeidstakeren forsørget.²⁴⁵ Yrkesskadeforsikring tegnes hos private forsikringsselskaper.

Alle arbeidsgivere plikter å tegne yrkesskadeforsikring for sine ansatte.²⁴⁶

Ved manglende forsikring har arbeidstaker normalt likevel rett til å få dekket sine tap. Dette skyldes at tilbyderne av yrkesskadeforsikring er solidarisk ansvarlig for arbeidstakere i slike tilfeller.²⁴⁷ I Rt. 2010 s. 93 kom Høyesterett under delvis dissens til at en arbeidstaker som var eneaksjonær, styreleder og daglig leder samt eneste arbeidstaker i et aksjeselskap, hadde opptrådt uaktsomt ved å forsømme plikten til å tegne yrkesskadeforsikring.²⁴⁸ Yrkesskadeerstatningen til arbeidstaker ble som følge av dette redusert med 50 %. For arbeidstakere som også har rollen som egen arbeidsgiver vil det derfor være særlig viktig å sørge for å overholde plikten til å tegne yrkesskadeforsikring for seg selv, og øvrige ansatte i foretaket.

---

²⁴³ Forskrift 11. mars 1997 nr. 210 om frivillig yrkesskadetrygd for selvstendig næringsdrivende og frilansere § 3.

²⁴⁴ Lov 16. juni 1989 nr. 65 om yrkesskadeforsikring (yrkesskadeforsikringsloven) § 10.

²⁴⁵ Yrkesskadeforsikringsloven § 12 første ledd.

²⁴⁶ Yrkesskadeforsikringsloven § 3 første punktum.

²⁴⁷ Yrkesskadeforsikringsloven § 7.

²⁴⁸ Rt. 2010 s. 93.

14.10.2 Yrkesskadeforsikring for selvstendig næringsdrivende

Selvstendig næringsdrivende plikter ikke å tegne yrkesskadeforsikring for seg selv, men kan velge å tegne frivillig yrkesskadeforsikring. Hvis man tegner yrkesskadeforsikring, bør man også tegne yrkesskadetrygd/yrkesskadedekning hos NAV. Av tre forsikringselskap som tilbyr yrkesskadetrygd, stiller ett av dem krav til at selvstendig næringsdrivende som skal tegne yrkesskadeforsikring, først har tegnet yrkesskadetrygd hos NAV.²⁴⁹ For de øvrige to fremgår det av vilkårene at det ved erstatningsutmåling vil bli gjort fradrag for ytelser vedkommende ville hatt krav på fra folketrygden dersom det var tegnet yrkesskadetrygd.²⁵⁰

14.11 Uføretrygd

Uføretrygd skal «sikre inntekt for personer som har fått sin inntektsevne varig nedsatt på grunn av sykdom, skade eller lyte».²⁵¹ Reglene for uføretrygd er i hovedsak like for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende. Beregningsgrunnlaget for fastsetting av inntekt før uførhet er imidlertid ikke det samme for arbeidstakere og personer som er selvstendig næringsdrivende.

For å ha rett til uføretrygd, må man på grunn av varig sykdom eller skade ha fått redusert inntektsevnen med minimum 50 prosent.²⁵²

Inntekt før uførhet skal fastsettes til vedkommendes normale årsinntekt i full stilling før uføretidspunktet.²⁵³ For selvstendig næringsdrivende legges den gjennomsnittlige inntekten for de siste tre kalenderårene før uføretidspunktet til grunn».

Legges det til grunn at både arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende normalt tjener mer inneværende år enn de gjorde i tidligere år (på grunn av generell lønnsvekst,

---

²⁴⁹ Gjensidige – yrkesskadeforsikring: <<https://www.gjensidige.no/naringsliv/forsikring/ansatte/yrkesskadeforsikring>> [Lesedato: 24. mars 2015].

²⁵⁰ DNB – yrkesskadeforsikring – pkt. 7.2: <<https://www.dnb.no/portalfont/nedlast/no/bedrift/486-Vilkar-Personal-Yrkesskade.pdf>> og Nemi forsikring – yrkesskadeforsikring: <<https://www.nemiforsikring.no/bedrift/personalforsikring/yrkesskade/>> [Lesedato: 24. mars 2015].

²⁵¹ Folketrygdloven § 12-1.

²⁵² Folketrygdloven §§ 12-6 og 12-7.

²⁵³ Folketrygdloven § 12-9

økt erfaring/kompetanse m.m.), kan de ulike beregningsreglene innebære at det vil være vanskeligere for selvstendig næringsdrivende enn arbeidstakere å oppfylle vilkåret om redusert inntektsevne på minimum 50 prosent.

Jo større differanse det er på snittet av pensjonsgivende inntekt for de siste tre år sammenlignet med inntekten på tidspunktet uførhet inntreffer, desto vanskeligere vil det være for den selvstendig næringsdrivende å oppfylle vilkåret om redusert inntektsevne på minimum 50 %, sammenlignet med samme situasjon for arbeidstakere.

Gitt en årlig inntektsøkning på 10 %, vil en arbeidstaker ved redusert inntektsevne på 50 %, beregnet ut fra inntekten da uførheten inntraff, innfri vilkåret om minimum 50 % redusert inntektsevne. For en selvstendig næringsdrivende i samme situasjon må den reduserte inntektsevnen i praksis være redusert med ca. 57 %, beregnet ut fra inntekten da uførheten inntraff, for at vilkåret om minimum 50 % redusert inntektsevne skal være innfridd.

Dersom vilkårene for rett til uføretrygd er til stede, vil størrelsen på uføretrygden imidlertid være den samme, uavhengig av om man er selvstendig næringsdrivende eller arbeidstaker. Dette skyldes at reglene for beregning av uføretrygd er de samme uavhengig av om man er selvstendig næringsdrivende eller arbeidstaker.²⁵⁴

14.12 Pensjon

Hvor mye man får i pensjon avhenger blant annet av opptjening, hvor gammel man er når man begynner å ta ut pensjon, hvorvidt man er gift/har samboer med egen inntekt, og om man har bodd i Norge hele livet.²⁵⁵

14.12.1 Opptjening av pensjon

Reglene for opptjening av pensjon avhenger av når man er født. Personer som er født i 1953 eller tidligere, tjener opp pensjon etter gamle regler. Personer som er født i

---

²⁵⁴ Folketrygdloven § 12-11 første og andre punktum.

²⁵⁵ NAV - «Alderspensjon»:

<<https://www.nav.no/Person/Pensjon/Alderspensjon/Alderspensjon.223023.cms>> [Lesedato: 21. mars 2015].

tidsrommet 1954 – 1962, tjener opp pensjon etter en kombinasjon av gamle og nye regler. Personer som er født i 1963 eller senere, tjener opp pensjon etter nye regler. De gamle reglene fremkommer i folketrygdloven kapittel 19. De nye reglene fremkommer i folketrygdloven kapittel 20.²⁵⁶

14.12.2 Opptjening av pensjon etter gammel ordning

Reglene for opptjening av pensjon etter gammel ordning gjelder for personer født i 1953 eller tidligere. For pensjon etter gammel ordning blir pensjonsopptjeningen uttrykt ved pensjonspoeng.²⁵⁷ Man tjener opp pensjonspoeng for hvert år man har pensjongivende inntekt på mer enn 1 G.²⁵⁸ Hovedregelen for hva som regnes som pensjongivende inntekt er personinntekt etter skatteloven § 12-2.²⁵⁹ Av skatteloven § 12-2 første ledd bokstav a følger at personinntekt omfatter fordel ved arbeid etter skatteloven § 5-10. Fordel vunnet ved arbeid omfatter lønn, honorar, feriepenger og annen godtgjørelse for arbeid i og utenfor tjenesteforhold, men ikke i virksomhet. Også ytelser man får i stedet for arbeidsinntekt, blant annet dagpenger ved arbeidsløshet, sykepenger og foreldrepenger omfattes av begrepet «fordel vunnet ved arbeid».²⁶⁰ Pensjon i og utenfor arbeidsforhold, overgangsstønad og uføretrygd regnes ikke som pensjongivende inntekt.²⁶¹ Man kan ha pensjongivende inntekt fra man har fylt 17 til det året man fyller 75 år.²⁶²

Utgangspunktet er at man må ha minst tre års trygdetid for å ha rett til alderspensjon. Grunnpensjon blir fastsatt på grunnlag av trygdetid og er uavhengig av tidligere inntekt. Full grunnpensjon gis til den som har minst 40 års trygdetid. Full grunnpensjon er 1 G. Dersom man bor sammen med ektefelle eller har bodd sammen med samboer i 12 av de siste 18 måneder og denne mottar gitte ytelser fra folketrygden, utgjør grunnpensjonen imidlertid 85 prosent av grunnbeløpet.²⁶³

---

²⁵⁶ Folketrygdloven § 19-1 og § 20-1 samt NAV - «Opptjening av alderspensjon»: <https://www.nav.no/no/Person/Pensjon/Alderspensjon/Opptjening%2C+uttak%2C+regulering+og+levealderjustering/Opptjening+av+alderspensjon.347301.cms> [Lesedato: 21. mars 2015].

²⁵⁷ Folketrygdloven § 3-8.

²⁵⁸ Folketrygdloven § 3-13.

²⁵⁹ Folketrygdloven § 3-15 første punktum.

²⁶⁰ Skatteloven § 5-10 første ledd.

²⁶¹ Folketrygdloven § 3-15 andre ledd bokstav a, b og f.

²⁶² Folketrygdloven § 3-15 andre ledd bokstav c og folketrygdloven § 3-15 tredje ledd.

²⁶³ Folketrygdloven § 3-2.

Sært tillegg gis til pensjonister som har rett til grunnpensjon, men ikke har rett til tilleggspensjon eller har tilleggspensjon som er mindre enn særtillegget.²⁶⁴

For å ha rett til tilleggspensjon, må man ha minst tre poengår. Førte poengår gir full tilleggspensjon.

Hvor mye tilleggspensjon man har rett til avhenger av hvor mange poengår man har, og et sluttpoengtall. Sluttpoengtallet fastsettes på grunnlag av tidligere pensjongivende inntekt.

Som medlem i folketrygden tjener man opp pensjonspoeng hvert år man har pensjongivende inntekt over 1 G. Inntekt over 12 G inkluderes ikke ved beregning av pensjonspoeng. Inntekt mellom 6 og 12 G inkluderes med en tredjedel.²⁶⁵

Sluttpoengtallet beregnet ut fra pensjonspoengene de 20 årene med høyest inntekt.²⁶⁶

14.12.3 Opptjening av pensjon etter ny ordning

Reglene for opptjening av pensjon etter ny ordning gjelder for personer født i 1963 eller senere. Pensjon etter ny ordning innebærer at man får rett til pensjon gjennom oppsparing av en pensjonsbeholdning.²⁶⁷

I motsetning til reglene etter gammel ordning teller hvert år med pensjongivende inntekt med i oppsparingen av pensjonsbeholdningen. Pensjongivende inntekt opp til 7,1 G gir en pensjonsopptjening på 18,1 % av inntekten.²⁶⁸

Pensjongivende inntekt fra man har fylt 13 til man fyller 75 år regnes med i pensjonsopptjeningen.²⁶⁹

---

²⁶⁴ Folketrygdloven § 3-3 første og andre ledd.

²⁶⁵ Folketrygdloven § 3-13 første ledd og fjerde ledd.

²⁶⁶ Folketrygdloven § 3-11.

²⁶⁷ Folketrygdloven § 20-3.

²⁶⁸ Folketrygdloven § 20-5.

²⁶⁹ Folketrygdloven § 3-15 tredje ledd.

For personer født i tidsrommet 1954 – 1962 beregnes pensjonen forholdsmessig etter gamle og nye regler.²⁷⁰

14.12.4 Pensjonsopptjening for arbeidstakere

Som arbeidstaker inngår lønnen man får utbetalt av foretaket i personinntekten og den pensjongivende inntekten. Lønnsutbetalingene legger dermed grunnlag for pensjonsrettigheter, på de vilkår og med de begrensninger som nevnt under overskriften pensjon.

14.12.5 Pensjonsopptjening for innehavere av enkeltpersonforetak

Innehaver av enkeltpersonforetak får pensjonsopptjening av sin personinntekt.²⁷¹ For selvstendig næringsdrivende skal det fastsettes en beregnet personinntekt.²⁷²

Det skal kun fastsettes beregnet personinntekt når foretaket driver virksomhet.²⁷³ Som virksomhet omfattes blant annet omsetning av varer eller tjenester, realisasjon av andre formuesobjekter i virksomheten og avkastning av kapital i virksomheten.²⁷⁴ Sykepenger som erstatter virksomhetsinntekt, regnes også som inntekt vunnet ved virksomhet.²⁷⁵

Utgangspunktet for beregning av personinntekt for eier av enkeltpersonforetak er «alminnelig inntekt» fra virksomheten før fradrag for eventuelt fremførbart underskudd.

14.12.6 Pensjonsopptjening for deltakere i ansvarlig selskap (ANS/DA)

Deltaker i ansvarlig selskap som deltar i forvaltningen av selskapet eller yter annen arbeidsinnsats, har krav på å få særskilt godtgjørelse for dette.²⁷⁶ Slik godtgjørelse

---

²⁷⁰ Folketrygdloven § 20-19.

²⁷¹ Folketrygdloven § 3-15 første ledd jf. skatteloven § 12-2.

²⁷² Skatteloven § 12-2 første ledd bokstav g.

²⁷³ Skatteloven § 12-10.

²⁷⁴ Skatteloven § 5-30 (1).

²⁷⁵ Skatteloven § 5-30 (3) jf. § 5-10 første ledd bokstav c.

²⁷⁶ Selskapsloven § 2-26 første ledd.

regnes som personinntekt. Arbeidsgodtgjørelse til deltaker i ansvarlig selskap vil dermed innebære opptjening av pensjonsrettigheter.²⁷⁷

14.13 Frivillig pensjonsordning

En rekke foretak vil ha plikt til å opprette en tjenstepensjonsordning i henhold til lov om obligatorisk tjenstepensjon.²⁷⁸ Følgende foretak vil imidlertid være unntatt fra dette kravet:

- Foretak uten ansatte
- Foretak som bare har én ansatt og hvor den ansatte har arbeidstid og lønn som utgjør mindre enn 75 % av full stilling
- Foretak hvor personer i foretaket har en arbeidstid og lønn som utgjør mindre enn 20 prosent av full stilling, og disse totalt utfører mindre to årsverk

Foretak som ikke er omfattet av kravet om obligatorisk tjenstepensjon, kan velge å opprette en frivillig pensjonsordning for selvstendig næringsdrivende, for personlig deltaker i deltakerliknet selskap eller for ansatt eier av aksjeselskap, i henhold til lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold.²⁷⁹ Årlig innskudd er begrenset oppad til 4 prosent av vedkommende persons samlede beregnede personinntekt fra næringsvirksomhet, godtgjørelse til deltaker for arbeidsinnsats i deltakerliknet selskap eller lønn mellom 1 og 12 G.

Innbetalinger til innskuddspensjonsordningen i tråd med disse reglene vil gi fradrag i skatten.²⁸⁰

---

²⁷⁷ Folketrygdloven § 3-15 første ledd jf. skatteloven § 12-2 første ledd bokstav 4

²⁷⁸ Lov 21. desember 2005 nr. 124 om obligatorisk tjenstepensjon (OTP-loven) § 1 (1).

²⁷⁹ Lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold (innskuddspensjonsloven) § 2-3 (2).

²⁸⁰ Skatteetaten – lignings-ABC:

<<http://www.skatteetaten.no/no/Radgiver/Rettskilder/Handboker/Lignings-ABC/Kapitler/P/?mainchapter=104946&chapter=104961#x104961>> [Lesedato: 21. mars 2015].

14.14 Ikke-ansatte arbeidstakere/frilansere

Forskjellene i de sosiale rettighetene for henholdsvis arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende er behandlet ovenfor under punkt 14.1 – 14.13. Det finnes imidlertid et alternativ som på mange måter representerer en mellomting av arbeidstaker (i foretak man ikke selv eier) og selvstendig næringsdrivende. Dette defineres av Skatteetaten som frilansere, selvstendige oppdragstakere og ikke-ansatte arbeidstakere, og i folketrygdloven som frilanser. En frilanser er definert som «...enhver som utfører arbeid eller oppdrag utenfor tjeneste for lønn eller annen godtgjørelse, men uten å være selvstendig næringsdrivende...».²⁸¹ Skatteetaten benytter benevnelsen ikke-ansatte arbeidstakere «...om dem som mottar arbeidsinntekt/lønn uten å være fast eller midlertidig hos den de utfører arbeid for.»²⁸²

På noen punkter er regelverket som gjelder frilansere, likt eller tilnærmet likt det som gjelder for selvstendig næringsdrivende, mens det på andre punkter er likt eller tilnærmet likt det som gjelder for arbeidstakere.

Kort sagt har man bedre rettigheter ved oppdrag som frilanser kontra som selvstendig næringsdrivende. Samtidig har man færre oppgaveplikter, da oppdragsgiver står ansvarlig for å trekke arbeidsgiveravgift og betale inn forskuddsskatt. Frilansere skal heller ikke registrere seg i merverdiavgiftsregisteret eller sende inn omsetningsoppgaver for merverdiavgift.

---

²⁸¹ Folketrygdloven § 1-9.

²⁸² Skatteetaten: Arbeidstaker eller næringsdrivende? <<http://www.skatteetaten.no/no/Bedrift-og-organisasjon/Starte-bedrift/Jeg-vil-i-gang/Starte-egen-bedrift1/Arbeidstaker-eller-naringsdrivende/?chapter=3514>> [Lesedato: 19. april 2015]

14.14.1 Oversikt - sosiale rettigheter for arbeidstakere, frilansere/ikke-ansatte arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende

Sosiale rettigheter/aktører ²⁸³	Arbeidstakere	Frilansere	Selvstendig næringsdrivende
Sykepenger	100 % dekning opptil 6 G (arbeidsgiver dekker de første 16 dagene)	Ingen dekning første 16 dager. 100 % dekning fra og med 17. dag. Kan tegne tilleggstrygd.	Ingen dekning første 16 dager. 65 % dekning fra og med 17. dag. Kan tegne tilleggstrygd.
Arbeidsmiljøloven Arbeidstvistloven Ferieloven Lønnsgarantiloven Permitteringslønnsloven Yrkesskadeforsikringsloven Obligatorisk tjenestepensjonsloven	Omfattes	Faller som hovedregel utenfor	Faller som hovedregel utenfor
Særfordeler ved yrkesskade	Omfattes	Faller utenfor med mindre det er tegnet frivillig yrkesskadetrygd	Faller utenfor med mindre det er tegnet frivillig yrkesskadetrygd
Dagpenger ved arbeidsledighet	Omfattes	Omfattes	Faller som hovedregel utenfor

²⁸³ Skatteetatens brosjyre «Arbeidstaker eller næringsdrivende» <http://www.skatteetaten.no/upload/Brosjyrer_og_bok/Arbeidstaker_eller_naringsdrivende_BM.pdf> og Regjeringen: Skattesatser 2015: <<https://www.regjeringen.no/nb/tema/okonomi-og-budsjett/skatte-og-avgifter/Skattesatser-2015/id2005680/>> [Lesedato: 19. april 2015]

15 Vekting av hensyn

Ovenfor er noen av reglene som vil være aktuelle å ta hensyn til ved valg av organisasjonsform beskrevet. Hvilke regler/hensyn som bør vektlegges i hvert enkelt tilfelle, og hvordan de enkelte hensyn bør vektles, avhenger av en rekke forhold. Jeg vil i det følgende ta for meg noen av disse faktorene.

15.1 Livssituasjon

Hvor viktig det er å være sikret på best mulig måte når det gjelder sykepenger, foreldrepenger og dagpenger vil avhenge av den enkeltes livssituasjon. Alder, livsfase, forsørgeransvar og økonomisk situasjon er blant momentene som bør tas i betraktning.

Er man i en fase av livet hvor man har barn man må forsørge, eller det er aktuelt å få barn i nær framtid, vil det normalt være viktigere å være sikre inntekten ved fravær fra jobben, enn om man kun har seg selv å ta vare på. Dette både fordi forsørgeransvaret innebærer økte utgifter, og fordi omsorg for små barn gjerne innebærer at antall fraværsdager fra jobb øker.

Har man få økonomiske forpliktelser, har god helse, og er godt stilt økonomisk, kan man velge å la hensynet til sosiale rettigheter vektles lavere ved valg av eierform. Det samme gjelder hvis man har gode sosiale rettigheter gjennom fast ansettelsesforhold som skal fortsatte ved siden av næringsvirksomheten.

Arbeidstaker som er mellom 67 og 70 år, vil ha dårligere sykepengerrettigheter enn arbeidstakere mellom 13 og 67 år, mens arbeidstaker som har passert 70 år, ikke vil ha noen sykepengerrettigheter. Arbeidstaker som har fylt 67 år, vil ikke ha rett til dagpenger. Ettersom mulighetene til gode sosiale rettigheter ved sykdom og arbeidsløshet er henholdsvis dårligere og ikke-eksisterende for personer over 67 år, vil de sosiale rettighetene følgelig ha mindre betydning når disse skal gjøre valg av selskapsform .

15.2 Biinntekt eller hovedinntekt

Hvis virksomheten man driver kun er en biinntekt, og man har en fast ansettelse som representerer hovedinntekten, vil sosiale rettigheter som rett til sykepenger og dagpenger normalt være sikret uavhengig av hvilken organisasjonsform man driver virksomheten gjennom.

Om man starter opp virksomhet gjennom et enkeltpersonforetak eller ansvarlig selskap i det små, og virksomheten gradvis vokser seg større, samtidig som man reduserer stillingsprosenten i den faste stillingen, risikerer man at de sosiale rettighetene gradvis forringes. Enkelt sagt kan man si at jo større andel av inntekten virksomheten utgjør, desto viktigere blir det å sikre sine sosiale rettigheter. Dersom de sosiale rettighetene svekkes, bør man vurdere å tegne forsikring for å få bedre sosiale rettigheter, eller gå over til en eierform som gir bedre sosiale rettigheter.

15.3 Kombinasjon av uttak av lønn og utbytte

Har man som ansatt i eget foretak mulighet til å velge fordelingen av lønn og utbytte, kan man velge å ta ut lønn inntil man har nådd maksimal opptjening av sosiale rettigheter. Eksempelvis regnes ikke lønn over 530 220 kroner (6 G per 1. mai 2014) med i sykepenge- og dagpengegrunnlaget.

Personer født i 1953 eller tidligere, vil få maksimal pensjonsopptjening ved uttak av lønn på 1 060 440 kroner (12 G per 1. mai 2014), mens personer født i 1963 eller senere, vil få maksimal pensjonsopptjening ved uttak av lønn på 627 427 kroner.

15.4 Risiko

Hvorvidt man starter opp i en risikofylt bransje, hvordan utsiktene i markedet er, hvordan de økonomiske framtidsutsiktene generelt ser ut og hvorvidt virksomheten krever store investeringer er også momenter som bør vektlegges ved valg av eierform. Dersom virksomheten man driver er i en bransje med stor risiko, vil det være av større betydning å velge en eierform med begrenset risiko.

15.5 Omdømme

Ved valg av organisasjonsform bør ikke bare momenter fra eget ståsted vektlegges. Valg av organisasjonsform kan påvirke oppfatningen kunder, leverandører og samarbeidspartnere får av deg. Oppfatningen de får av foretaket kan påvirke villigheten til å handle hos, være leverandør eller samarbeide med foretaket. Aksjeselskapsformen er eksempelvis velkjent²⁸⁴ og veletablert sammenlignet med NUF.²⁸⁵ Flere banker oppgir å operere med en strengere policy for NUF enn for AS både når det gjelder opprettelse av kundeforhold og ved søknad om lån eller kreditt. Bakgrunnen for dette oppgis delvis å være bankenes erfaringer, usikkerhet om hvilken dokumentasjon som kan etterspørres for NUF kontra for aksjeselskap, delvis det omdømme NUF har fått etter høye konkurstall og at det i praksis ikke stilles krav til kapital for etablering av NUF.²⁸⁶ I 2012 gikk 2282 aksjeselskap og 8009 NUF konkurs.²⁸⁷ Med utgangspunkt i det totale antall aksjeselskap og NUF i 2012 gir dette en konkursfrekvens i NUF som er nærmere fire ganger høyere enn for aksjeselskap.²⁸⁸

NUF som organisasjonsform er legal i seg selv. Mange negative presseoppslag om NUF kan imidlertid ha gjort kunder, leverandører og samarbeidspartnere skeptiske til denne organisasjonsformen.

Hvilken organisasjonsform en næringsvirksomhet drives gjennom kan også være med på å underbygge de verdier foretaket ønsker å legge til grunn/formidle. Eksempelvis kan en si at samvirkeformen med sitt fokus på medlemsinteresser og en stemme per medlem representerer andre verdier enn aksjeselskapsformen med fokus på økonomisk avkastning til aksjonærene og innflytelse basert på antall aksjer. Alle de seks organisasjonsformene oppgaven omhandler kan imidlertid selv velge hvilke verdier de

---

²⁸⁴ I 2012 var det 177 318 aksjeselskap og 8 009 NUF (Norsk avdeling av utenlandsk foretak). SSB, tabell 08228: Foretak, omsetning og sysselsatte unntatt offentlig forvaltning, etter næring (SN2007), organisasjonsform og antall sysselsatte (F): <https://www.ssb.no/statistikbanken/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=ForetakOmSyssel2&KortNavnWeb=foretak&PLanguage=0&checked=true> [Lesedato: 21. mars 2015].

²⁸⁵ Den første aksjeloven er fra 19. juli 1910.

²⁸⁶ Opplysninger gitt per telefon fra Nordea, Sparebank 1 og Sparebanken Narvik 9. april 2015.

²⁸⁷ SSB, tabell 07165: Åpnede konkurser, etter næring (SN2007) og organisasjonsform (K): <https://www.ssb.no/statistikbanken/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=Konkurs2NY&KortNavnWeb=konkurs&PLanguage=0&checked=true> [Lesedato: 21. mars 2015].

²⁸⁸ 2 282 av totalt 177 318 aksjeselskap gikk konkurs i 2012 - dette utgjør 1,29 prosent av aksjeselskapene. 411 av totalt 8 009 NUF gikk konkurs i 2012 - dette utgjør 5,13 prosent av NUFene.

vil legge til grunn i utøvelsen av næringsvirksomheten. Det er eksempelvis ingenting i veien for å bruke aksjeselskapsformen selv om foretakets formål er å bidra til å løse sosiale utfordringer.

15.6 Realisme

Et grunnleggende utgangspunkt for alle som skal starte med næringsvirksomhet, bør være at de har tro på det de skal starte opp med. Hvor sikre etablerere er på at foretaket de skal starte har livets rett vil selvsagt variere, og skulle bare de som var sikre på å lykkes, velge å starte virksomhet, ville samfunnet gå glipp av mange gode etableringer.

Tall fra Statistisk Sentralbyrå viser at det i 2007 var 48 952 nyetablerte foretak. Av disse var bare 30 prosent fortsatt aktive fem år senere. Av aksjeselskapene etablert i 2007 var 44,4 prosent i drift i 2012, mens bare 22,5 prosent av enkeltpersonforetakene etablert i 2007 var aktive i 2012.²⁸⁹

At sannsynligheten for å lykkes på sikt er så vidt liten, taler for at det vil lønne seg å bruke tid på å kartlegge markedet og teste ut idéen man har før man gjør store investeringer i forretningsideen. At 44,4 prosent av aksjeselskapene var aktive fem år etter etablering, mens bare 22,5 prosent av enkeltpersonforetakene var aktive, kan nok ha flere forklaringer. Registrering av et aksjeselskap koster mer og er mer arbeidskrevende enn registrering av et enkeltpersonforetak. Et aksjeselskap har også flere oppgaveplikter/innsendingsplikter enn et enkeltpersonforetak. I tillegg må man ved registrering av aksjeselskap ha egenkapital på plass, og det påløper utgifter til revisor ved avvikling. Det er derfor nærliggende å anta at forretningsideen vurderes grundigere før oppstart av et aksjeselskap enn et enkeltpersonforetak. Det er også nærliggende å anta at en del av de som startet opp med enkeltpersonforetak, senere har gått over til å drive gjennom aksjeselskap.

---

²⁸⁹ SSB - tabellen «Nyetablerte foretaks overlevelse og vekst, 2007-2012»
<<http://www.ssb.no/virksomheter-foretak-og-regnskap/statistikker/foredem/aar/2014-10-24>>
[Lesedato: 21. mars 2015].

Det er mange måter å forsøke å avklare realismen i en etablering før man registrerer et foretak. Man kan blant annet teste ideen sin på mulige kunder, utvikle prototyper, utvikle en forretningsmodell som tar for seg hva og hvordan man skal selge, hvem som er kunden, hvem er venner og konkurrenter og hvordan man skal prissette produktet.²⁹⁰ På et tidspunkt må man imidlertid bestemme seg for om man vil satse eller ikke.

Valg av organisasjonsform og registreringen av foretaket kan i praksis skje på hvilket som helst tidspunkt i prosessen med å etablere virksomhet. Noen kan oppleve at de tidlig i prosessen får behov for et organisasjonsnummer, og velger dermed å registrere et foretak før prosessen med å avklare realismen i virksomheten er kommet særlig langt. Andre kan ha hoppet over prosessen med å avklare realismen i ideen og bare satt i gang med virksomheten, og registrerer et foretak først når dette blir påkrevd fordi de eksempelvis har nådd omsetningsgrensen for moms.

Hvor komplisert den enkelte opplever det å registrere et foretak vil selvsagt variere. Ettersom registrering av fem av de seks omtalte organisasjonsformene kan gjøres elektronisk, og det i all hovedsak finnes maler tilgjengelig for de påkrevde vedlegg, er det imidlertid nærliggende å anta at selve registreringen ikke nødvendigvis representerer det største eller mest avgjørende steget i prosessen med å avgjøre satsing på en virksomhet eller ikke.²⁹¹ For mange vil nok det å gi avkall på eventuell eksisterende stilling/inntekter eller opptak av eventuelt lån til etableringen representere et større steg enn selve registreringen av foretaket.

Er man i en tidlig fase av en etablering og/eller det hersker stor usikkerhet med tanke på realismen i forretningsideen, vil det være fornuftig å ta hensyn til de totale kostnadene ved registrering, drift og avvikling for de ulike organisasjonsformene, samt at det er mulig å foreta en skattemessig omdanning fra eksempelvis enkeltpersonforetak til aksjeselskap, men ikke motsatt.

---

²⁹⁰ Innovasjon Norge - «Slik lager du forretningsmodell»: <http://www.innovasjon Norge.no/no/grunder/ideutvikling/slik-lager-du-en-forretningsmodell> [Lesedato: 21. mars 2015].

²⁹¹ Altinn - «Samordnet registermelding – Hovedblankett» <https://www.altinn.no/no/Skjema-og-tjenester/Etater/Bronnoysundregistre/Samordnet-registermelding---Hovedblankett/> og Altinn - «Hvordan fylle ut riktig» <https://www.altinn.no/no/Starte-og-drive-bedrift/Registrere/Registrere-foretaket/Hvordan-fylle-ut-riktig/> [Lesedato: 21. mars 2015].

15.7 Fase

Hvilken fase virksomheten man driver er i vil ha betydning for hvilke(n) organisasjonsform(er) som vil være mest aktuelle.

15.7.1 Tidlig fase

I en tidlig fase av virksomheten hvor realismen i ideen fortsatt er svært uavklart, virksomheten har lite omfang, investeringene er beskjedne, og virksomheten drives ved siden av fast ansettelse, vil det ikke være av stor viktighet å ha en eierform med begrenset ansvar. Selv om risikoen for at virksomheten ikke lykkes statistisk sett er høy, vil det i denne fasen og under disse forutsetningene ikke innebære et stort økonomisk tap om virksomheten må avvikles.

15.7.2 Driftsfase og vekstfase

I driftsfasen og vekstfasen vil ofte andre hensyn veie tyngre enn i en tidligere fase. Jo større foretaket blir og jo større investeringer det blir snakk om, desto viktigere vil det ofte bli å drive gjennom en eierform med begrenset ansvar. Behovet for tilførsel av kapital fra investorer som ikke selv er aktive i virksomheten, vil også kunne melde seg i større grad.

Man bør med andre ord tenke gjennom hvilken organisasjonsform som vil være mest hensiktsmessig på sikt, men samtidig vektlegge de hensyn som gjør seg gjeldende på kort sikt. Mulighetene for skattemessig omdanning fra en organisasjonsform til annen bør også vektlegges.

16 Sosiale rettigheter og arbeidslivskriminalitet

Velger man å utelukkende vektlegge sosiale rettigheter, er det gunstigst å ikke eie selv, dvs. å være arbeidstaker i annens foretak. Arbeidstaker i annens foretak vil eksempelvis ha rett til sykepenger og omsorgspenger fra første sykedag/første dag med sykt barn. Dersom foretaket har god økonomi, kan eier imidlertid velge å ta ut lønn eller utbytte som kan kompensere for dårligere sosiale rettigheter. Arbeidstaker i annens foretak har også fordel av å ikke ha ansvaret/risikoen som eier av foretaket har. På den annen side har arbeidstaker i annens foretak ikke styringsrett over foretaket og egen arbeidstid slik eier har.

Som nevnt i punkt 14.1.2, forekommer det at virksomheter presser arbeidstakere til å registrere seg som selvstendig næringsdrivende. Arbeidstakerne dette gjelder får dermed ulempene ved å være selvstendig næringsdrivende (liten forutsigbarhet i inntektene, dårligere sosiale rettigheter, ubegrenset personlig ansvar, ikke sikret minstelønn²⁹²), samtidig som de ikke får fordeler man normalt har som selvstendig næringsdrivende, bl.a. som frihet til å organisere arbeidet og styre egen arbeidstid.

Samfunnsutviklingen med økt arbeidsinnvandring og organisert arbeidslivskriminalitet som et vedvarende og økende problem i stadig flere bransjer²⁹³, har synliggjort behov for endringer i lovverket som regulerer nærings- og arbeidsliv.

Arbeidslivskriminalitet innbefatter blant annet sosial dumping, svart arbeid, hvitvasking, straffbare handlinger, trygdesvindel og ulovlig arbeidskraft.²⁹⁴ Et fellestrekk ved alle former for kriminalitet i arbeidslivet er at den gjør det vanskeligere å lykkes for foretak som drives i tråd med regelverket. Arbeidslivskriminalitet bidrar med dette til å undergrave arbeidstakernes sosiale rettigheter, og grunnlaget for disse.

Som en del av regjeringens innsats mot arbeidslivskriminalitet ble det nylig vedtatt lovendringer som blant annet innebærer skjerping av strafferammene for alvorlige

---

²⁹² Regler om minstelønn (allmenngjorte tariffavtaler) gjelder kun visse bransjer – se pkt 14.1.3.

²⁹³ Arbeidstilsynet, Kompass tema nr. 1 2015, Erfaringer fra Arbeidstilsynets tilsyn mot sosial dumping s. 30: <<http://www.arbeidstilsynet.no/binfil/download2.php?tid=250388>> [Lesedato: 21. mars 2015].

²⁹⁴ Arbeidstilsynet – samles mot svart arbeid: <<http://www.arbeidstilsynet.no/nyhet.html?tid=251620>> [Lesedato: 26. april 2015]

brudd på arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven.²⁹⁵ Endringene trer i kraft 1. juli 2015.

Andre grep som tas for å redusere omfanget av arbeidslivskriminalitet, er mer effektiv håndheving av eksisterende regelverk, blant annet gjennom tverretatlig samlokalisering, og samarbeid.²⁹⁶ Det gjennomføres også tverretatlige aksjoner/kontroller i samarbeid mellom Arbeidstilsynet, Skatteetaten, skatteoppkrever, NAV, Tollvesenet og politiet.²⁹⁷

---

²⁹⁵ Innst. L. nr. 207 (2014-2015) Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven (arbeidstid, aldersgrenser, straff mv.) s. 1 og lov 24. april 2015 nr. 21 om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven (arbeidstid, aldersgrenser, straff mv.)

²⁹⁶ Arbeidstilsynet, Skatteetaten Rogaland politidistrikt, NAV og Kemneren i Stavanger fikk i mars 2015 felles lokaler som skal benyttes til tverretatlig samarbeid.

²⁹⁷ Arbeidstilsynet - Storkontroll i byggebransjen
<<http://www.arbeidstilsynet.no/nyhet.html?tid=251097>> [Lesedato: 26. april 2015]

17 Fordeler og ulemper

Avslutningsvis oppsummeres noen vesentlige fordeler og ulemper ved de ulike eierformene.

Fordeler	Ulemper
Enkelpersonforetak	
Få formelle krav	Ubegrenset ansvar
Ingen eller lave registreringskostnader	Dårlige sosiale rettigheter for innehaver
Aksjeselskap	
Begrenset ansvar	Kostnader både i f.m. registrering og avvikling
Gode sosiale rettigheter ved ansettelse	Mange formelle krav
Norskregistrert utenlandsk foretak	
Begrenset ansvar	Må forholde seg til to lands regelverk
Gode sosiale rettigheter ved ansettelse	Strengere krav i.f.m. søknad om lån
Ansvarlig selskap	
Få formelle krav	Ubegrenset ansvar
Muligheter for oppbygging av egenkapital	Dårlige sosiale rettigheter for deltakerne
Samvirkeforetak	
Begrenset ansvar	Høyt registreringsgebyr
Gode sosiale rettigheter ved ansettelse	Mange formelle krav

18 Oppsummering

Ved valg av eierform finnes det ingen formel som kan benyttes for å få svar på hvilken organisasjonsform som vil være mest hensiktsmessig.

Hva som er formålet med virksomheten, hvor stort ansvar man er villig til å ta, hvordan man ønsker å utøve innflytelse, hvor komplisert prosessen med å etablere eller stifte og registrere foretaket er, hvorvidt det stilles krav til egenkapital, hvor omfattende oppgavepliktene vil være, og hvordan skatte- og avgiftsreglene er utformet er noen av hensynene det vil være nærliggende å legge vekt på når valg av eierform skal foretas.

Disse hensynene handler imidlertid primært om perioden når man stifter foretaket, foretaket er i drift og man selv er aktiv i foretaket.

For de aller fleste vil det imidlertid komme perioder hvor man av ulike årsaker ikke kan være aktiv i foretaket. For noen vil det bare være snakk om perioder av kortere varighet, som ved forbigående sykdom eller barns sykdom. For andre kan det være snakk om fravær av noe større omfang og/eller for lengre perioder, eksempelvis i forbindelse med fødsel, på grunn av omsorg/pleie av kronisk sykt barn, eller på grunn av skade eller langvarig sykdom. I tillegg vil mange måtte avvikle virksomheten av ulike årsaker.

De rettigheter som gjelder for perioder hvor man ikke kan være aktiv i foretaket, og i perioden etter at foretaket eventuelt er avviklet, går gjerne under samlebetegnelsen sosiale rettigheter.

Tilgang til en rekke sosiale rettigheter, og hvor gode disse rettighetene er, avhenger som det fremkommer av temaene som har vært gjennomgått, i stor grad av hvorvidt man er arbeidstaker eller ikke. Som innehaver av et enkeltpersonforetak eller deltaker i et ansvarlig selskap (selvstendig næringsdrivende) har man ikke mulighet til å være ansatt i eget foretak eller selskap. Som selvstendig næringsdrivende slipper man å betale arbeidsgiveravgift av det man tar ut som uttak/i arbeidsgodtgjørelse. Samtidig har man dårligere sosiale rettigheter som selvstendig næringsdrivende enn man har som ansatt.

Som aksjonær i et aksjeselskap, aksjonær i et norskregistrert utenlandsk foretak (aksjonær i det utenlandske foretaket) eller medlem i et samvirkeforetak har man mulighet til å bli ansatt i eget selskap eller foretak. Når man er ansatt, skal betaling for arbeidsinnsats utbetales som lønn. Arbeidsgiver skal betale arbeidsgiveravgift av lønnen.²⁹⁸ Som arbeidstaker har man flere og bedre sosiale rettigheter enn man har som selvstendig næringsdrivende. Det man tar ut i lønn er grunnlag for opparbeidelse av en rekke sosiale rettigheter.

Som selvstendig næringsdrivende kan man få bedre sosiale rettigheter ved å tegne særskilte forsikringer, eksempelvis kan man få bedre sykepengerrettigheter ved å tegne særskilt sykepengeforsikring. Det finnes imidlertid ingen forsikringsordning når det gjelder rett til dagpenger. Ettersom man ikke tjener opp rett til dagpenger av det man har i næringsinntekt, vil en selvstendig næringsdrivende som blir arbeidsledig normalt ikke ha krav på dagpenger.

Hvor sannsynlig det er at man vil få behov for de ulike sosiale rettighetene, hva kostnaden er for å ha disse rettighetene, og hvordan man vil klare seg uten disse rettighetene for en kortere eller lengre periode, bør veie tungt på vektskålen ved valg av eierform.

---

²⁹⁸ Folketrygdloven § 23-2 første punktum.

19 Litteratur og kilder

Lover

Lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning (skadeserstatningsloven)

Lov 14. desember 1973 nr. 61 om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs m.v.

Lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven)

Lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven)

Lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak (foretaksregisterloven)

Lov 21. juni 1985 nr. 79 om enerett til foretaksnavn og andre forretningskjennetegn mv. (foretaksnavneloven)

Lov 21. juni 1985 nr. 83 om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper (selskapsloven)

Lov 6. mai 1988 nr. 22 om lønnsplikt under permittering (permitteringslønnsloven)

Lov 16. juni 1989 nr. 65 om yrkesskedeforsikring

Lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler mv. (allmenngjøringsloven).

Lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret

Lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven)

Lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven)

Lov 29. juni 1997 nr. 81 om samvirkeforetak (samvirkelova)

Lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven)

Lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven)

Lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven)

Lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold (innskuddspensjonsloven)

Lov 19. november 2004 nr. 73 om bokføring (bokføringsloven)

Lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven)

Lov 21. desember 2005 nr. 124 om obligatorisk tjenstepensjon (OTP-loven)

Lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven)

Lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

Lov 16. desember 2011 nr. 63 om endringer i aksjeloven mv. (nedsettelse av kravet til minste aksjekapital mv.)

Lov 14. juni 2013 nr. 40 om endringer i aksjelovgivningen mv. (forenklinger)

Lov 19. desember 2014 nr. 80 om endringer i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt

Lov 19. desember 2014 nr. 79 om endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd

Lov 24. april 2015 nr. 21 om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven (arbeidstid, aldersgrenser, straff mv.)

Forskrifter

Forskrift 18. desember 1987 nr. 984 om gebyr for tjenester fra Brønnøysundregistrene

Forskrift 9. februar 1995 nr. 114 om registrering av juridiske personer m.m. i Enhetsregisteret

Forskrift 20. desember 1996 nr. 1161 til domstolloven kapittel 11 (advokatforskriften)

Forskrift 11. mars 1997 nr. 210 om frivillig yrkesskadetrygd for selvstendig næringsdrivende og frilansere

Forskrift 25. mars 1997 nr. 261 om forsikring for tillegg til sykepenger for selvstendig næringsdrivende

Forskrift 16. september 1998 nr. 890 om dagpenger under arbeidsløshet

Forskrift 28. oktober 1998 nr. 999 om statsgaranti ved konkurs m.v.

Forskrift 19. november 1999 nr. 1158 til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14

Forskrift 1. desember 2004 nr. 1558 om bokføring

Forskrift 1. desember 2009 nr. 1434 om fritak fra plikt til å levere næringsoppgave

Forskrift 24. mai 2013 nr. 517 om endring i forskrift til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14

Forskrift 14. juni 2013 nr. 635 om delvis ikraftsetting av lov 14. juni 2013 nr. 40 om endringer i aksjelovgivningen mv. (forenklinger)

Forskrift 27. november 2014 nr. 1481 om allmenngjøring av tariffavtale for jordbruks- og gartnerinæringene

Forskrift 27. november 2014 nr 1482 om allmenngjøring av tariffavtale for byggeplasser i Norge

Forskrift 27. november 2014 nr. 1483 om allmenngjøring av tariffavtale for renholdsbedrifter

Forskrift 27. november 2014 nr. 1805 om allmenngjøring av tariffavtale for fiskeindustribedrifter

Forskrift 27. november 2014 nr. 1829 om delvis allmenngjøring av Industrioverenskomsten/VO-delen for skips- og verftsindustrien

Forskrift 3. februar 2015 nr. 394 om delvis allmenngjøring av Landsoverenskomsten for elektrofagene

Avgjørelser fra Norges høyesterett inntatt i Norsk Retstidende

Rt. 2010 s. 93

Lovforarbeider og stortingsdokumenter

Innst. O. nr. 10 (1995 – 1996) Innstilling fra næringskomiteen om lov om europeiske økonomiske foretaksgrupper ved gjennomføring av EØS-avtalens vedlegg XXII nr. 10 (rådsforordning (EØF) nr. 2137/85) (EØFG-loven).

Ot.prp. nr. 51 (2007 – 2008) Om lov om endringer i folketrygdloven (svangerskaps- og foreldrepenger med 100 prosent dekning for selvstendig næringsdrivende)

Prop. L nr. 51 (2010 – 2011) Endringer i revisorloven og enkelte andre lover (unntak fra revisjonsplikt for små aksjeselskaper)

Prop. L nr. 148 (2010 – 2011) Endringer i aksjeloven mv. (nedsettelse av kravet til minste aksjekapital mv.)

Prop. L nr. 111 (2012 – 2013) Endringer i aksjelovgivningen mv. (forenklinger)

Innst. L nr. 4 (2014 – 2015) Innstilling fra finanskomiteen om skatter, avgifter og toll 2015 - lovsaker

Innst. L. nr. 207 (2014-2015) Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven (arbeidstid, aldersgrenser, straff mv.)

Litteratur

Bråthen, Tore, *Selskapsrett*, 4. utg., 2013

Annet

Altinn – A-ordningen: <<https://www.altinn.no/no/a-ordningen/om-a-meldingen/>> [Lesedato: 5. april 2015]

Altinn - «Hvordan fylle ut riktig» <<https://www.altinn.no/no/Starte-og-drive-bedrift/Registrere/Registrere-foretaket/Hvordan-fylle-ut-riktig/>> [Lesedato: 21. mars 2015]

Altinn – samordnet registermelding: <<https://www.altinn.no/Skjema-og-tjenester/Etater/Bronnoysundregistrene/Samordnet-registermelding---Hovedblankett/>> [Lesedato: 21. mars 2015]

Arbeidstilsynet, Kompass tema nr. 1 2015: <<http://www.arbeidstilsynet.no/binfil/download2.php?tid=250388>> [Lesedato: 21. mars 2015]

Arbeidstilsynet – samles mot svart arbeid: <<http://www.arbeidstilsynet.no/nyhet.html?tid=251620>> [Lesedato: 26. april 2015]

Arbeidstilsynet - Storkontroll i byggebransjen <<http://www.arbeidstilsynet.no/nyhet.html?tid=251097>> [Lesedato: 26. april 2015]

BDO Bodø – telefonsamtale 24. mars 2015

Brønnøysundregistrene, Bedriftsveiledning, muntlig informasjon 23. mars 2015

Brønnøysundregistrene, blankett for sletting: <<http://www.brreg.no/blanketter/sletting.html>> [Lesedato 21. mars 2015]

Brønnøysundregistrene, innsending av årsregnskap: <<http://www.brreg.no/regnskap/>> [Lesedato: 23. februar 2015]

Brønnøysundregistrene, Enhetsregisteret, e-post fra Roy-Arve Pedersen 9. april 2015

Brønnøysundregistrene – Foretaksregisteret, e-post fra Ole Storjord 28. januar 2015

Brønnøysundregistrene – Foretaksregisteret, telefonsamtale 4. mars 2015

Brønnøysundregistrene, kunngjøring: <<http://w2.brreg.no/kunngjoring/index.jsp>>
[Lesedato: 21. mars 2015]

Brønnøysundregistrene – oversikt over næringslivets oppgaveplikter:
<<http://w2.brreg.no/oppgaveregisteret/>> [Lesedato: 5. april 2015]

Brønnøysundregistrene – pressemelding 5. mai 2010 – sitert på Banett.no 10. mai 2010:
<<http://www.banett.no/nyheter/article356704.ece>> [Lesedato: 21. mars 2015]

Brønnøysundregistrene – pressemelding 7. januar 2015:
<<http://www.brreg.no/presse/pressemeldinger/2015/01/foretaksreg14.html>>
[Lesedato: 21. mars 2015]

Brønnøysundregistrene, vedlegg til Foretaksregisteret:
<http://www.brreg.no/blanketter/samordnet_veiledning_vedl_fr_nyreg.html>
[Lesedato: 21. mars 2015]

DNB, telefonsamtale 20. mars 2015

DNB – yrkesskedeforsikring:
<<https://www.dnb.no/portalfront/nedlast/no/bedrift/486-Vilkar-Personal-Yrkesskade.pdf>> [Lesedato: 24. mars 2015]

Ferd – Vet du hva sosialt entreprenørskap er:
<http://www.ferd.no/sosiale_entrepenorer/nyheter/vet_du_hva_sosialt_entrepenors_kap_er> [Lesedato: 9. april 2015]

Gjensidige – yrkesskedeforsikring:
<<https://www.gjensidige.no/naringsliv/forsikring/ansatte/yrkesskedeforsikring>>
[Lesedato: 24. mars 2015]

Innovasjon Norge - «Slik lager du forretningsmodell»:
<<http://www.innovasjon norge.no/no/grunder/ideutvikling/slik-lager-du-en-forretningsmodell>> [Lesedato: 21. mars 2015]

NAV - alderspensjon:
<<https://www.nav.no/no/Person/Pensjon/Alderspensjon/Alderspensjon.223023.cms>>
[Lesedato: 21. mars 2015]

NAV, forsikringspremier: <<https://www.nav.no/rettskildene/Vedlegg/104082.cms>>
[Lesedato: 21. mars 2015]

NAV - opptjening av alderspensjon:
<<https://www.nav.no/no/Person/Pensjon/Alderspensjon/Opptjening%2C+uttak%2C+regulering+og+levealderjustering/Opptjening+av+alderspensjon.347301.cms>>
[Lesedato: 21. mars 2015]

NAV, økonomisk stønad:

<<https://www.nav.no/no/Person/Flere+tema/Sosiale+tjenester/%C3%98konomisk+st%C3%B8nad+%28%C3%B8konomisk+sosialhjelp%29.87469.cms>> [Lesedato: 1. april 2015].

Nemi forsikring – yrkesskadeforsikring:

<<https://www.nemiforsikring.no/bedrift/personalforsikring/yrkesskade/>> [Lesedato: 24. mars 2015]

Nordea, telefonsamtale 20. mars 2015

Nordea, Sparebank 1 og Sparebanken Narvik, telefonsamtale 9. april 2015

Regjeringen: Skattesatser 2015: <<https://www.regjeringen.no/nb/tema/okonomi-og-budsjett/skatter-og-avgifter/Skattesatser-2015/id2005680/>> [Lesedato: 19. april 2015]

Skatteetaten, aksjonærregisteroppgaven:

<<http://www.skatteetaten.no/no/Skjemaer/Aksjonarregisteroppgaven/>> [Lesedato: 21. mars 2015]

Skatteetaten, «Arbeidstaker eller næringsdrivende?»:

<<http://www.skatteetaten.no/upload/Brosjyrer+og+bok/Arbeidstaker+eller+naringsdrivende+BM.pdf>> [Lesedato: 21. mars 2015]

Skatteetaten – deltakerliknede selskap og skattereformen:

<<http://www.skatteetaten.no/no/Bedrift-og-organisasjon/Drive-bedrift/Andre-organisasjonsformer/Deltakerliknende-selskap1/Deltakerliknede-selskap-og-skattereformen/>> [Lesedato: 5. april 2015]

Skatteetaten, om arbeidsgiveravgift: <<http://www.skatteetaten.no/no/Tabeller-og-satser/Arbeidsgiveravgift/>> [Lesedato: 21. mars 2015]

Skatteetaten – lignings-ABC:

<<http://www.skatteetaten.no/no/Radgiver/Rettskilder/Handboker/Lignings-ABC/Kapitler/P/?mainchapter=104946&chapter=104961#x104961>> [Lesedato: 21. mars 2015]

Skatteetaten, om trygdeavgift: <<http://www.skatteetaten.no/no/Tabeller-og-satser/Trygdeavgift/>> [Lesedato: 21. mars 2015]

Skatteetaten, selvangivelse for næringsdrivende:

<<http://www.skatteetaten.no/no/Bedrift-og-organisasjon/Rapportering-til-Skatteetaten/Selvangivelse-for-naringsdrivende/Selvangivelse-for-naringsdrivende/>> [Lesedato: 21. mars 2015]

Skatteetaten, sosiale entreprenører: <<http://www.skatteetaten.no/no/Bedrift-og-organisasjon/Starte-bedrift/Valg-av-organisasjonsform/Sosiale-entreprenorer/>>

[Lesedato: 9. april 2015]

Sparebank1, telefonsamtale 20. mars 2105

Statistisk sentralbyrå - «Nyetablerte foretaks overlevelse og vekst, 2007-2012»
<<http://www.ssb.no/virksomheter-foretak-og-regnskap/statistikker/fordem/aar/2014-10-24>> [Lesedato: 21. mars 2015]

Statistisk sentralbyrå, tabell 03204:
<<https://www.ssb.no/statistikkbanken/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=ForetakAns&KortNavnWeb=foretak&PLanguage=0&checked=true>> [Lesedato: 21. mars 2015]

Statistisk sentralbyrå, tabell 07165:
<<https://www.ssb.no/statistikkbanken/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=Konkurs2NY&KortNavnWeb=konkurs&PLanguage=0&checked=true>> [Lesedato: 21. mars 2015]

Statistisk sentralbyrå, tabell 07195:
<<https://www.ssb.no/statistikkbanken/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=ForeAnsNY&KortNavnWeb=foretak&PLanguage=0&checked=true>> [Lesedato 21. mars 2015]

Statistisk sentralbyrå, tabell 08228:
<<https://www.ssb.no/statistikkbanken/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=ForetakOmSyssel2&KortNavnWeb=foretak&PLanguage=0&checked=true>> [Lesedato: 21. mars 2015]

Statistisk sentralbyrå, virksomheter 1. januar 2015
<<https://www.ssb.no/virksomheter-foretak-og-regnskap/statistikker/bedrifter/aar/2015>> [Lesedato 21. mars 2015]

Antall ord:

Oppgave med fotnoter uten forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste: 16 858 ord.